VERSCHILLEN IN OMGEVINGSRECHT TUSSEN NEDERLAND, BELGIË EN DUITSLAND EN DE GEVOLGEN VOOR DE CONCURRENTIEPOSITIE VAN ZEEHAVENS

MINISTERIE VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU
DG BEREIKBAARHEID

29 april 2015
078386738:B - Vrijgegeven
C03031.000583.0100

ARCADIS

Inhoud

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

Het Nederlandse zeehavenbeleid is gericht op versterking van onze zeehavens, onder andere door het bevorderen van een goede concurrentiepositie. Daartoe heeft de minister van Infrastructuur en Milieu, samen met havenbeheerders en havenbedrijfsleven, het werkprogramma zeehavens 2014-2016 opgesteld.

Verschillen in het omgevingsrecht tussen Nederland en de ons omringende landen kunnen van invloed zijn op de concurrentiepositie van onze zeehavens. In het werkprogramma is daarom opgenomen dat het "Ministerie van Infrastructuur en Milieu gerichte aandacht zal geven aan het voorkomen van 'nationale koppen' bovenop Europese regelgeving. Daarbij wordt gestreefd naar het verminderen van middelvoorschriften ten faveure van doelvoorschriften. Hierbij is het 'gelijkwaardigheidsbeginsel' (zoals verwoord in de diverse PGS richtlijnen[1]) het uitgangspunt."

De totstandkoming van de Omgevingswet is een belangrijk spoor waarin het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (hierna: ministerie) uitvoering kan geven aan bovenstaande actie. Naar verwachting wordt in 2015 het Wetsvoorstel Omgevingswet aan de Tweede Kamer aangeboden. Het streven is de concept-uitvoeringsbesluiten in 2015 gereed te hebben voor de formele toetsingen en consultatie. Een proces dat in hoog tempo wordt gevoerd. Daarom is het belangrijk dat DG Maritieme Zaken van het Ministerie zich hierop goed voorbereid.

Het ministerie wil meer inzicht in de verschillen tussen de Nederlandse wet- en regelgeving in het omgevingsrecht en die van onze buurlanden, alsmede de gevolgen hiervan voor de concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens.

1.2 ONDERZOEKSVRAAG

Welke verschillen zijn er tussen de nationale wet- en regelgeving met betrekking tot de fysieke leefomgeving in Nederland en de omliggende landen, wat betekenen deze verschillen voor de milieugebruiksruimte van zeehavens in deze landen en wat zijn de gevolgen voor de concurrentieverhoudingen tussen de zeehavens?

---

[1] De Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (PGS) bevat een overzicht van eisen en criteria die kunnen worden gebruikt bij milieuvergunningverlening, het opstellen van algemene regels en toezicht op bedrijven voor arbeidsveiligheid, milieuveiligheid en brandveiligheid. Het gelijkwaardigheidsbeginsel houdt in dat een bedrijf voor andere maatregelen kan kiezen dan in deze richtlijnen zijn opgenomen. Voorwaarde is dan wel dat met de andere maatregelen minimaal een gelijkwaardige bescherming van het milieu, arbeid of brandveiligheid wordt bereikt.

1.3 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 is het onderzoek afgebakend en de gebruikte methode toegelicht. In hoofdstuk 3 zijn de verschillen in wet- en regelgeving die mogelijk invloed hebben op de concurrentiepositie van zeehavens toegelicht. In bijlage 3 is een uitgebreidere analyse opgenomen.
Hoofdstuk 4 beschrijft of en hoe verschilpunten doorwerken in de concurrentieverhoudingen van zeehavens.
In hoofdstuk 5 zijn de belangrijkste resultaten samengevat en de conclusies van het onderzoek opgenomen.

2 Het onderzoek

2.1 DOEL EN REIKWIJDTE

Dit onderzoek brengt de verschillen in de nationale wet- en regelgeving met betrekking tot de fysieke leefomgeving in Nederland, Vlaanderen en Duitsland in beeld. Tevens zijn de gevolgen van deze verschillen voor de concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens en hun activiteiten bepaald. De uitkomsten van het onderzoek wil het Ministerie van Infrastructuur en Milieu gebruiken bij de totstandkoming van de uitvoeringsregelgeving van de Omgevingswet.

Zeehavenactiviteiten

Als kapstok voor het onderzoek is gekozen voor de drie veel voorkomende activiteiten waarbij zeehavens te maken hebben met het omgevingsrecht, namelijk:

- Havenuitbreiding;
- Vestiging van chemische industrie;
- Vestiging van containerterminal.

Daarbij wordt ervan uitgegaan dat voor het verwezenlijken van alle drie deze activiteiten het doorlopen van een ruimtelijke procedure, zoals in Nederland een bestemmingsplanwijziging, noodzakelijk is.[2]

Geografie

Het zeehavenbeleid van het ministerie richt zich op het versterken van de concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens. Uit onderzoek van RHV-EUR en Ecorys (2014), in opdracht van het ministerie, blijkt dat de nationale overheden van België (Vlaanderen) en Duitsland hun zeehavens mede financieren, in tegenstelling tot de Nederlandse overheid. De Nederlandse zeehavens ondervinden hier nadeel van. Het ministerie heeft besloten om in aansluiting op het onderzoek van RHV-EUR en Ecorys het voorliggend onderzoek te richten op deze landen.
Het gaat dus om de vergelijking van de Nederlandse zeehavens ten opzichte van zeehavens in Duitsland en België.

Thema's en reikwijdte omgevingsrecht

De nieuwe Omgevingswet omvat onder andere de thema's natuur[3], lucht, water, geluid, externe veiligheid en bodem, deze zijn relevant voor zeehavenbeheer en –activiteiten. Daarom zijn deze thema's onderwerp van dit onderzoek.

De reikwijdte van het onderzoek is per thema bepaald aan de hand van de potentiële effecten in relatie tot de bovengenoemde zeehavenactiviteiten (zie tevens tabel 1 in paragraaf 2.2). Milieuwet- en regelgeving in

---

[2] Vestiging van een bedrijf in een havengebied moet in beginsel passen binnen het bestaande bestemmingsplan. Indien dit niet past, is een wijziging van het bestemmingsplan nodig.

[3] De natuurwet- en regelgeving wordt later in de Omgevingswet opgenomen.

relatie tot vervoer van en naar de zeehaven is niet in dit onderzoek meegenomen. Ook regelgeving ten aanzien van milieueffectrapportages is buiten beschouwing gelaten. De beoordeling van nieuwe initiatieven in de milieueffectrapportages wordt bepaald op basis van de sectorale regelgeving en is daarmee onderdeel van dit onderzoek.

Dit rapport geeft geen totaalbeeld van wet- en regelgeving in Nederland, Vlaanderen en/of Duitsland of alle mogelijke verschillen hierin. De analyse richt zich op de knelpunten ten aanzien van nationale regelgeving die in de uitvoeringspraktijk worden ervaren.

Een aantal van de gesignaleerde knelpunten in de uitvoeringspraktijk heeft geen directe relatie met de nationale wet- en regelgeving. Dan gaat het om problemen in de uitvoeringspraktijk, regionale regelgeving of de problemen door de inrichting van het landschap nabij zeehavens. In onderstaand tekstkader is dit toegelicht. Deze problemen kunnen niet in het spoor van de totstandkoming van de uitvoeringsregelgeving van de Omgevingswet worden opgelost en zijn zodoende niet in deze analyse meegenomen.

Problemen die worden ervaren buiten de nationale regelgeving

In de consultatie van professionals is een aantal problemen benoemd die ontstaan door andere aspecten dan de vastgelegde nationale wet- en regelgeving. Voorbeelden daarvan zijn:

- *De politiek/bestuurlijke afweging bij vergunningaanvragen*. Een veel gehoord probleem is, bijvoorbeeld, dat bevoegd gezag de wettelijk vastgelegde proceduretermijnen voor de besluitvorming over vergunningaanvragen verlengd. Ook de neiging van bevoegd gezag om bij onzekerheden over mogelijke effecten te vragen naar aanvullend onderzoek.
- *Wijze waarop bevoegd gezag nationale regelgeving interpreteert*. Dit speelt onder andere bij de omgang met regelgeving die vanuit twee of meer sectorale thema’s samenkomen. Er worden bijvoorbeeld normen gesteld aan de geluidsbelasting vanuit natuur en vanuit mens en gezondheid.
- *Kenmerken van het natuurlijke systeem*. De ligging van zeehavens ten opzichte van de aanwezigheid van waardevolle natuur, zoals het kustduinlandschap, kan de gebruiksruimte van zeehavens beperken. Dit geldt ook voor de aanwezigheid van woonwijken in de nabijheid van zeehavens. Deze situatie doet zich in alle lidstaten voor, maar pakt afhankelijk van de specifieke situatie uit in een samenspel van voor- en nadelen voor zeehavens.
- *Aanvullende regionale regelgeving.* Op regionaal of lokaal niveau (in Nederland de provincies, waterschappen en gemeenten) kunnen zeehavenbeheerders en bedrijven geconfronteerd worden met aanvullende regelgeving. De omgang met geurhinder is hier een voorbeeld van. Ook het opnemen van maatwerkvoorschriften in het vergunningsbesluit is een voorbeeld.

Het onderzoek gaat uit van de huidige wet- en regelgeving. Er is geen rekening gehouden met herzieningen van regelgeving, zoals voor de thema’s geluid en externe veiligheid in Nederland aan de orde is. Een uitzondering hierop is de introductie van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in Nederland, omdat de ontwerp PAS gereed is en ter inspraak voorligt.

2.2 METHODE

Om verschillen tussen de nationale wet- en regelgeving tussen Nederland, Vlaanderen en Duitsland in beeld te krijgen is bureaustudie uitgevoerd en zijn lokale experts geconsulteerd.

Door middel van een bureaustudie is in beeld gebracht welke thema’s van toepassing zijn op de onderzochte activiteiten (zie Tabel 1).

	Uitbreiding haven	Aanleg containerterminal	Aanleg chemische industrie
Bodem			
Landbodem bescherming	X	X	X
Toepassen van grond	X	X	X
Waterbodem bescherming	X	X	X
Externe veiligheid			
Plaatsgebonden risico	X	X	X
Groepsrisico	X	X	X
Geluid			
Industrielawaai	X	X	X
Wegverkeers-, scheepvaart, en spoorweglawaai			
Windturbinegeluid			
Lucht			
Stikstofdioxide (NO2)	X	X	X
Fijn stof (PM10)	X	X	X
Natuur			
Gebiedsbescherming	X	X	X
Soortenbescherming	X	X	X
Water			
Chemische waterkwaliteit	X	X	X
Thermische waterkwaliteit	0	0	X
Ecologische waterkwaliteit	X	X	X

Tabel 1 Relatie tussen zeehavenactiviteiten en onderzochte aspecten van het omgevingsrecht

Vervolgens is alle van toepassing zijnde wet- en regelgeving in beeld gebracht. Gevolgd door het per land en per thema op een rij zetten van de van toepassing zijnde normen, toetsingskaders en procedures en doorlooptijden.

Aansluitend op de bureaustudie heeft er een consultatieronde plaatsgevonden. Geconsulteerd zijn juridische adviseurs, m.e.r.-deskundigen en specialisten bij ARCADIS Nederland, België en Duitsland. Samen met hen is de informatie uit de bureaustudie aangevuld en zijn de geconstateerde verschillen benoemd. Tevens is input verkregen uit een eerste toetsing ten aanzien van een aantal thema's door het begeleidingsteam vanuit het ministerie meegenomen.

Bepaling gevolgen voor concurrentieverhoudingen
Van de verschillen in wet- en regelgeving zijn de potentiële gevolgen voor de concurrentieverhoudingen van zeehavens schematisch beschreven. Voor de meting van de effecten zijn indicatoren gekozen. De mogelijke gevolgen van de verschillen en de gekozen indicatoren zijn besproken met beleidsmedewerkers van de ministeries Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken. Voor de uitwerking van de mogelijke economische gevolgen van de juridische verschillen is gebruik gemaakt van casestudies. De aanpak voor de effectbepaling is nader toegelicht in hoofdstuk 4.

3 Verschillen in nationale regelgeving

3.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk zijn de verschillen in wet- en regelgeving besproken die mogelijke invloed hebben op de concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens ten opzichte van Duitse en Belgische zeehavens.

In Nederland zijn door het Rijk wetten voor het gehele land vastgesteld. België en Duitsland kennen een ander systeem. Naast de federale overheid kennen België en Duitsland respectievelijk gewesten en Bundesländer. De Belgische gewesten en de Bundesländer hebben wetgevende en uitvoerende organen. De gewesten en Bundesländer zijn onder andere bevoegd voor waterbeleid, leefmilieu, natuurbehoud. De federale overheid in België en Duitsland is bevoegd voor zaken van algemeen belang, zoals veel aspecten van de volksgezondheid, kernenergie, etc. Voor België, met uitsluitend zeehavens gelegen in Vlaanderen, is alleen het beleid van het Vlaamse Gewest onderzocht. In Duitsland zijn zeehavens in de deelstaten (Bundesländer) Hamburg, Bremen/Bremerhaven/Nedersaksen en Sleeswijk-Holstein.

De meeste nationale wet- en regelgeving is een implementatie van Europese richtlijnen. In de basis zijn er veel overeenkomsten tussen de wet- en regelgeving in Nederland, Vlaanderen en Duitsland. De verschillen zijn het gevolg zijn van nationale implementatie en uitwerking in beleid en normering. Uitzondering is het thema landbodems, dat geen Europese richtlijn kent.

In de volgende paragrafen staan per thema de verschillen tussen Nederland met de andere twee landen.

3.2 BODEM

De bescherming van land- en waterbodems is in de landen op verschillende wijze geregeld. Daarom zijn beide aspecten apart beschreven.
Bodem is het enige aspect in deze analyse waar geen Europese richtlijn voor is. Wel kent de Europese Unie een Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (KRA). De KRA is in Nederland uitgewerkt in hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer. In België is het Europese afvalstoffenbeleid vastgelegd in het Materialendecreet en het Vlaams Reglement voor het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen, het VLAREMA. Het VLAREMA is naast de tegenhanger van het Nederlandse Besluit bodemkwaliteit ook de tegenhanger van hoofdstuk 10 van de Wet milieubeheer. In Duitsland is de KRA vertaald in Kreislaufwirtschafts- und Abfallgesetz.

3.2.1 LANDBODEM

Wet- en regelgeving

Het bodembeleid is in alle landen zelfstandig tot stand gekomen. Zowel Nederland, Duitsland als België maken hierbij onderscheid in bodemsanering en bodembescherming, waaronder regels voor toepassing of hergebruik van grond.

Bodemsanering

Toetsingskader

In alle landen is bij een nieuwe bodemverontreiniging sanering altijd vereist (zorgplicht), voor zover het redelijkerwijs verlangd kan worden. In Nederland en België moet bij historische bodemverontreiniging gesaneerd worden als er onacceptabele risico's voor de mens, ecosystemen of het grondwater zijn. In Duitsland gelden bij overschrijding van grenswaarden (prüfwerte) in de bodem voorschriften voor het treffen van saneringsmaatregelen. Afweging van de maatregelen vindt plaats op basis van kosten, doel en zorgplicht voor milieu en maatschappij.

Instrumentarium

Voor de aanpak van bodemsanering moet in alle drie de landen bodemonderzoek worden gedaan en een plan ter goedkeuring worden voorgelegd aan bevoegd gezag. De richtlijnen voor deze aanpak tussen de landen zijn vergelijkbaar.

Procedures

Geen verschillen onderzocht.

Bodembescherming (incl. toepassen grond)

Toetsingskader

Conform het beleid ten aanzien van het toepassen van grond dient in Nederland 5 dagen voor toepassing dit te worden gemeld. In België is, o.a. voor het gebruik als bodem, een grondstofverklaring nodig. In Duitsland is in principe ook onderbouwing met (onderzoeks)documenten nodig, maar hoeft geen melding te worden gedaan of toestemming te worden gevraagd bij de overheid. In Duitsland worden eisen ten aanzien van bodemonderzoek of sanering worden via de bouwvergunning of milieuvergunning meegenomen.

Instrumentarium

Geen nadere verschillen dan hierboven vermeld geconstateerd.

Procedures

Alle drie de landen kennen een systeem dat ten aanzien van milieuaspecten (waaronder bodembescherming) uitgaat van een voorschriften ten aanzien van bedrijfsvoering (milieuvergunning). België kent iets kortere proceduretijden dan Nederland. In Nederland dient rekening te worden gehouden met een proceduretermijn van 26 weken, afhankelijk van de klasse, en dus het bevoegd gezag. In België is dat een termijn van 18 weken voor klasse I en 14 weken voor klasse II.

In België wordt een aanvraag voor grondstofverklaring binnen 90 dagen afgehandeld. De aanvraag kan worden geweigerd of een grondstofverklaring kan worden afgegeven voor een periode van maximaal 5 jaar.

3.2.2 WATERBODEM

Wet- en regelgeving

In Nederland is sinds de invoering van de Waterwet het waterbodembeheer gereguleerd vanuit het watersysteembeheer. Dit houdt in dat de verbetering van de kwaliteit van de bodem en oevers van oppervlaktewaterlichamen, met uitzondering van drogere oevergebieden, onder de Waterwet valt.
Er is vanaf de inwerkingtreding van de Waterwet geen sprake meer van het saneren van waterbodems conform de huidige Wet bodembescherming (Wbb), maar alleen nog van het beheren van watersystemen.

Het waterbodembeleid is in Vlaanderen geregeld in het Bodemdecreet en afgestemd op het decreet Integraal Waterbeleid.

Toetsingskader

Voor waterbodems geldt dat de KRA niet geldig is voor bewezen ongevaarlijk sediment (afzetting) dat binnen oppervlaktewater wordt verplaatst, indien het gaat om:

- het beheer van water en waterwegen of om overstromingen te voorkomen of;
- de gevolgen van overstromingen en droogte te verminderen, of;
- landwinning.

Indien niet bewezen wordt dat het gaat om ongevaarlijk sediment is de KRA van toepassing. Het beleid ten aanzien van hergebruik van (licht verontreinigde) grond is in de betrokken landen vergelijkbaar. De exacte waarden waar de verschillende stoffen aan getoetst worden verschillen echter. Omdat de ene stof in Nederland strenger wordt beoordeeld en voor de andere stof in België of Duitsland lagere grenswaarden gelden, is het afhankelijk van het type verontreiniging welk land "strenger" is. In onderstaand tekstkader is dit als voorbeeld voor de stof Tributyltin (TBT), omdat dit een bepalende stof is voor de toepassing van bagger in zeehavens.

> **Voorbeeld normen TBT voor verspreiden van bagger in zee**
>
> In Nederland geldt een grenswaarde van 13 ppb (bij organisch stof gehalte van 2%) tot 65 ppb (bij organisch stofgehalte van 10 %). In België geldt een grenswaarde van 3 ppb respectievelijk 7 ppb. TBT is een prioritaire stof, daarom mag in België de norm niet overschreden worden. Bij niet prioritaire stoffen geldt de 50%-toetsingsregel in de effectbeoordeling. Dit betekent dat de norm met maximaal 50% mag worden overschreven voor maximaal 2 stoffen.
> In Duitsland geldt een grenswaarde van 20 ppb. Tussen 20 en 300 ppb kan evt. met een wetenschappelijke onderbouwing dat er geen risico's zijn ook toestemming worden verkregen. Voor het nationale park Waddenzee geldt 100 ppb.
> De norm in België is voor TBT dus in vergelijking met Nederland en Duitsland het strengste. De norm in Duitsland is in principe vergelijkbaar streng als in Nederland, maar kent wel mogelijkheden om met hogere TBT waarden weg te komen.

Naast de KRA moet aan andere verplichtingen uit wetgeving van de Europese gemeenschap voldaan worden. De KRW stelt bijvoorbeeld wel eisen aan de ecologische en chemische kwaliteit van oppervlaktewater en grondwater, die ook worden beïnvloed door de kwaliteit van de (water)bodem. De KRW betekent dan ook dat de kwaliteit van bodem en waterbodem geen belemmering mag vormen voor het behalen van die KRW doelstellingen.

Uitgangspunt van het toetsingskader waterbodems in Nederland is de gewenste gebiedskwaliteit. Aan de hand van de Handreiking Beoordelen Waterbodems kan een waterbeheerder vaststellen of waterbodems het bereiken van een bepaalde waterkwaliteit in de weg staan. Waterkwaliteit is daarin een breed begrip

en omvat zowel de chemische kwaliteit van water en bodem als de ecologische kwaliteit van het watersysteem. Het toetsingskader wijst uit welke van de volgende twee situaties zich voordoet:

1. De waterbodemkwaliteit staat het bereiken van de gewenste gebiedskwaliteit niet in de weg. Er hoeft geen ingreep in de waterbodem plaats te vinden.
2. De waterbodemkwaliteit is (mede) de oorzaak van het niet bereiken van de gewenste gebiedskwaliteit. In deze situaties wordt een ingreep op effectiviteit en kosten afgewogen tegen andere ingrepen in het watersysteem.

Ook aan het waterbodembeleid in Duitsland ligt de KRW ten grondslag. Wanneer er in Duitsland sprake is van een waterbodem die gesaneerd dient te worden, worden hier geen specifieke plannen voor opgesteld maar wordt een eventuele sanering en de kosten hiervan geregeld middels het te doorlopen vergunningstraject. Daarnaast gelden er in Duitsland regels voor het verwerken van bagger in depots. Er gelden in principe maximale waarden. Wanneer er speciale depots worden ingericht mogen deze maximale waarden ook nog worden overschreden. Daarnaast geldt er per deelstaat lokale wetgeving.

Uit bovenstaande blijkt dat er in Nederland vanaf de inwerkingtreding van de Waterwet, alleen nog maar sprake is van het beheren van watersystemen (gewenste gebiedskwaliteit). België daarentegen kent ook een soortgelijke benadering door waterlopen aan te wijzen waar de beheerder binnen een bepaalde termijn een waterbodemonderzoek moet uitvoeren.

Instrumentarium

Als uit het waterbodemonderzoek een ernstige bodemverontreiniging blijkt, zal er overgegaan moeten worden tot sanering. In Nederland wordt bij het niet bereiken van de gewenste gebiedskwaliteit, een ingreep op effectiviteit en kosten afgewogen tegen andere ingrepen in het watersysteem. Duitsland daarentegen hanteert een geheel ander systeem door de sanering en de daarmee gemoeide kosten vast te leggen in de vergunning.

Procedures

Vergelijkbaar voor de landen.

3.3 EXTERNE VEILIGHEID

Wet- en regelgeving

De nationale wetgeving in de lidstaten van de Europese Unie inzake externe veiligheid is gebaseerd op de Seveso II-richtlijn, art. 12 (RO). In Nederland is deze richtlijn vertaald in het besluit risico's en zware ongevallen (Brzo). Daarnaast is het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) vastgesteld, waar Brzo-bedrijven ook onder vallen. In Duitsland is de Seveso II-richtlijn geïmplementeerd in de Störfallverordnung (12. BImSchV). In Vlaanderen is de richtlijn doorvertaald in twee wetten in het Decreet Algemeen Milieubeleid (DABM) en in het Decreet Ruimtelijke Ordening (DRO).

Daarnaast is in Nederland nog een aantal aanvullende besluiten genomen. Het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) ziet toe op de veiligheidsaspecten van transportleidingen met gevaarlijke stoffen. Voor het transport van gevaarlijke stoffen treedt op 1 april 2015 het landelijk basisnet voor transport van gevaarlijke stoffen in werking. Het beleid voor het hier aangehaalde basisnet is onder meer vastgelegd in de Regeling Basisnet, het Besluit externe veiligheid transport (Bevt) en de Beleidsregels externe veiligheid tracébesluiten.

Toetsingskader
Nederland kent risiconormen voor het plaatsgebonden risico en regels voor het groepsrisico. Voor het groepsrisico zijn geen harde normen vastgelegd, alleen oriëntatiewaarden. In het Bevi, het Bevt, het Bevb en de Beleidsregels externe veiligheid tracébesluiten zijn regels opgenomen over de verantwoording van het groepsrisico. Gemeenten, provincies en Rijk moeten bij een toename van het groepsrisico verantwoording afleggen over het genomen besluit (bestemmingsplan, tracébesluit of omgevingsvergunning). Hierbij moeten ze in ieder geval aandacht besteden aan mogelijke alternatieven en risicoverlagende maatregelen en ook de mogelijkheden voor rampenbestrijding en hulpverlening belichten. De Regionale Brandweer heeft (veelal) een wettelijke adviestaak.
In het kader van het Bevi is het mogelijk om een veiligheidscontour vast te leggen in het bestemmingsplan. In de havenbestemmingsplannen voor het Rotterdams havengebied koos de Gemeente Rotterdam ervoor om dergelijke contouren vast te stellen. Bij omgevingsvergunningen voor bijvoorbeeld nieuwe bedrijfsvestigingen in de havengebieden moet getoetst worden of het gewijzigde plaatsgebonden risico van deze bedrijven binnen de vastgelegde veiligheidscontour past.

Om te voldoen aan de Seveso II-richtlijn voerde het Vlaamse gewest, door een aanpassing van het decreet Algemeen Milieubeleid (DABM) en van het decreet Ruimtelijke Ordening (DRO), de procedure ruimtelijke veiligheidsrapportage in, met als exponent daarvan het ruimtelijk veiligheidsrapport. Het ruimtelijk veiligheidsrapport (RVR) onderzoekt in welke mate een bestaand of gepland aandachtsgebied[4] kan blootgesteld worden aan de risico's van zware ongevallen gerelateerd aan de aanwezigheid van gevaarlijke stoffen in een bestaande of geplande Seveso-inrichting in de buurt van dit aandachtsgebied. Het legt hierbij mogelijke problemen bloot, en kan eventueel aanbevelingen doen om deze te voorkomen of op te lossen. Het Besluit RVR-criteria, een uitvoeringsbesluit bij het DABM, bevat vervolgens de voor de dienst Veiligheidsrapportering (dienst VR), van belang zijnde criteria om te beslissen of bij een ruimtelijk uitvoeringsplan effectief een ruimtelijk veiligheidsrapport vereist is. De ruimtelijke veiligheidsrapportage maakt onderdeel uit van de procedure voor het opstellen van de Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (GRUP, PRUP of RUP). Zoals gezegd beslist de dienst VR of er een RVR opgesteld dient te worden en is het ook de dienst VR die er vervolgens over adviseert. Waarna het RVR, inclusief advies, in de (voor)ontwerp Ruimtelijke Uitvoeringsplannen dient te worden verwerkt alvorens deze in procedure worden gebracht. Deze verordening ziet toe op het voorkomen van zware ongevallen en het beperken van de gevolgen van dergelijke incidenten. Deze federale wetgeving is echter niet van toepassing op zeehavens. Wel kennen de verschillende deelstaten verbindende richtlijnen die regels stellen voor het melden van plannen die zware ongevallen met zich mee kunnen brengen, zoals zeehavengerelateerde activiteiten. In de door de deelstaat te verlenen vergunning zal ook aan deze verbindende lokale regels invulling moeten worden gegeven.

De SEVESO-richtlijn is in de Duitse nationale wetgeving geïmplementeerd via de Störfallverordnung. Volgens de Störfallverordnung moet een Duitse Seveso-inrichting (van de zwaardere categorie) net als in België en Nederland een veiligheidsrapport opstellen. Hierin worden de risico’s voor de externe veiligheid beoordeeld op basis van berekende effectafstanden, maar wordt anders dan in België en Nederland geen risico voor personen in de omgeving berekend. De effecten worden bepaald met behulp van scenario’s en bijbehorende eisen. Dit zijn standaard-scenarios en bijbehorende eisen voorgeschreven door een commissie van deskundigen. Deze sluiten aan bij de SEVESO-richtlijn. De scenarios mogen aangepast worden aan de specifieke karakteristieken van het bedrijf.
Ook zijn de inrichtingen verplicht om maatregelen en voorzieningen te treffen die de risico’s tot een acceptabel niveau beperken. Het maatregelenpakket dat een acceptabel risiconiveau representeert wordt

---

[4] Om erop toe te zien dat bij ruimtelijke ontwikkelingen het risico van zware ongevallen niet vergroot of de gevolgen van zware ongevallen niet ernstiger kunnen worden, definieerde de Vlaamse overheid zogenaamde aandachtsgebieden.

vastgesteld door de Kommissie für Anlagensicherheit, die door het Ministerie van milieu is ingesteld. De vertaling van de stand der veiligheidstechniek geschiedt via de vergunningverlening door de regionale bevoegde gezagen. Tot de stand der veiligheidstechniek behoren veiligheidsafstanden ter bescherming van personen tegen acute gezondheidsschade als gevolg van het vrijkomen van gevaarlijke stoffen. Dit ruimtebeslag wordt in beschouwing genomen bij de ruimtelijke ordening en bij de rampenbestrijding. Hierbij wordt rekening gehouden met lokale omstandigheden.

De wijze waarop de Europese wetgeving is geïmplementeerd in Nederland en België komt grotendeels overeen. In beide landen wordt een risicobenadering gehanteerd, met enerzijds de verantwoording groepsrisico in Nederland en anderzijds het RVR in België. Duitsland hanteert een effectbenadering. Er zijn geen kwantitatieve risiconormen vastgelegd ten aanzien van bijvoorbeeld afstanden tot de omgeving (woningen, etc.), maar er wordt in de effectbeoordeling gebruik gemaakt van scenario's die aansluiten bij de SEVESO-richtlijn. De werkwijze van scenario's en eisen sluit dan ook aan bij het Nederlandse toetsingskader. De commissie geeft een vergunning op basis van de beoordeling van de effecten van de initiatiefnemer en de voorgestelde maatregelen om de risico´s te beheersen.

Instrumentarium

In Nederland en Vlaanderen wordt externe veiligheid met behulp van risicocontouren geregeld in Wabo—vergunningen, ruimtelijke plannen, het bestemmingsplan in Nederland en het gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplan (RUP) in België. In Duitsland wordt externe veiligheid geregeld via een vergunningplicht. De deelstaten formuleren zelf de eisen voor deze vergunning. De scenario's en bijbehorende eisen zijn niet wettelijk bepaald. Gemeenten kunnen eisen veranderen.

Procedures

Met de procedure in België voor de vaststelling van het ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) is een termijn van 180 dagen (+30 i.g.v. verlenging adviestermijn en/of +60 i.g.v. verlenging vaststellingstermijn) gemoeid. Met het bestemmingsplan in Nederland is een termijn van 1 jaar gemoeid. Voor het doorlopen van het traject middels een omgevingsvergunning geldt een termijn van 8 weken voor de reguliere procedure en 26 weken voor de uitgebreide procedure.

3.4 GELUID

Wet- en regelgeving

De Europese Richtlijn Omgevingslawaai[5] is door België, Duitsland en Nederland geïmplementeerd in de nationale wetgeving.

Met deze richtlijn wil de Europese Unie bereiken dat omgevingslawaai in alle lidstaten op een uniforme wijze wordt behandeld. Als eerste stap zijn de verschillende dosismaten voor geluid in de verschillende Europese landen geharmoniseerd voor het maken van geluidsbelastingskaarten en actieplannen.

Voor zeehavenactiviteiten zijn echter de geluidsnormen relevant. De Richtlijn Omgevingslawaai legt geen geluidsnormen op en stelt ook geen eisen aan de dosismaten waarvoor deze normen gelden. De geluidsnormen voor onder andere industrielawaai zijn geregeld in nationale wetgeving. In Nederland is dit geregeld via de Wet geluidhinder en de Wet milieubeheer. In België is dit op vergelijkbare wijze ook in twee wetten geregeld, namelijk het Besluit inzake de evaluatie en beheersing van het omgevingslawaai en het Besluit houdende de algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne. In Duitsland is dit geregeld via de Bundesimmissionsschutzgesetz (BImSchG) en de bijbehorende Sechste Allgemeine

---

[5] Richtlijn 2002/49/EG van het Europese Parlement en de Raad van 25 juni 2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaai (PB L 189 van 18.07.2002) – kortweg de Richtlijn Omgevingslawaai -

Verwaltungsvorschrift zum Bundes-Immissionsschutzgesetz (Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm - TA Lärm).

Toetsingskader

In Tabel 2 is een indicatief overzicht opgenomen van geluidseisen voor inrichtingen in Nederland, België en Duitsland. Dit betreft de beoordelingsniveaus zoals gebaseerd op de equivalente (= gemiddelde) geluidsniveaus, omdat dit voor zeehavengebieden gewoonlijk de maatgevende beoordelingsmaat is[6]. In zeehavengebieden zijn veel bedrijven 24 uur per dag in bedrijf, waardoor over het algemeen het geluidsniveau in de nachtperiode – met een lagere grenswaarde dan in de dagperiode - bepalend is voor de beoordeling. Tot slot komen woningen op industrieterreinen in zeehavengebieden slechts bij uitzondering voor. Wel komen er in zeehavengebieden enclaves van woningen voor, maar deze liggen niet op het industrieterrein zelf en worden dus beoordeeld als reguliere woningen.

Zodoende lijkt het in eerste instantie dat in Vlaanderen over het algemeen de strengste geluidsnormen worden gehanteerd. Voor woningen nabij het zeehavengebied kennen zowel Nederland als Duitsland een grote bandbreedte in geluidsnormen. In Nederland is de geluidsnorm voor een specifiek terrein afhankelijk van de vastgestelde geluidszone en HGW- c.q., MTG-waarden. In Duitsland is de geluidsnorm afhankelijk van het gebied waarin de woningen zijn gelegen. Dit betekent dat het zeer sterk van de specifieke lokale situatie afhankelijk is welke beperkingen een bepaalde geluidsnorm oplegt.

[6] Voor zeehavengebieden is de afstand tot woningen namelijk groter dan voor een gemiddeld industrieterrein, waardoor het maximale geluidsniveau vanwege optredende piekgeluiden voor zeehavengebieden over het algemeen niet maatgevend is voor de beoordeling.

Gebieden	Geluidseisen in dB(A)		
	Dag	Avond	Nacht
Woningen nabij het zeehavengebied			
Nederland (cumulatief, in zone van het industrieterrein)	51 - 60* (65)**	46-55* (60)**	41-50* (55)**
België, Vlaanderen (op minder dan 500 m afstand van industrieterrein), - nieuwe inrichtingen, veranderingen - bestaande inrichtingen	 45 50	 40 45	 40 45
Duitsland (cumulatief)	50-65***	--***	35-50****
Woningen op afstand van het zeehavengebied			
Nederland (cumulatief, buiten de zone van het industrieterrein)	≤50*****	≤45*****	≤40*****
België, Vlaanderen (op meer dan 500 m afstand van industrieterrein) - nieuwe inrichtingen, veranderingen - bestaande inrichtingen	 40 45	 35 40	 30 35
Duitsland (cumulatief)	50-65****	--***	35-50****
* De precieze waarde verschilt per industrieterrein en per woning en is afhankelijk van de waarde die bij de zonevaststelling is vastgesteld. ** In de situatie dat een wettelijke geluidssanering heeft plaatsgevonden kan maximaal de tussen haakjes weergegeven waarde als maximaal toelaatbare geluidsbelasting zijn vastgesteld. *** Duitsland kent geen afzonderlijke grenswaarde voor de avondperiode, maar past bij de berekening van het beoordelingsniveau voor de dagperiode wel een straffactor van 6 dB op de avonduren van 20 tot 22 uur toe. **** Formeel zijn in Duitsland overslagbedrijven in zeehavengebieden uitgezonderd van toetsing aan de TA-Lärm, maar het bevoegd gezag zou voor de beoordeling van het geluid toch aansluiting kunnen zoeken bij de in de TA-Lärm opgenomen grenswaarden. De eisen bij kuurgebieden, ziekenhuizen en verpleeghuizen zijn in deze tabel buiten beschouwing gelaten, omdat deze over het algemeen niet (het dichtst) bij de zeehavengebieden zullen bevinden. ***** Formeel gelden er geen grenswaarden buiten de zone van het industrieterrein, maar het niveau zal in ieder geval niet hoger zijn dan de vermelde waarden.			

Tabel 2: Indicatief overzicht van geluidseisen in Nederland, Duitsland en België.
Noot: Deze waarden zijn niet één-op-één vergelijkbaar, omdat de berekenings- en beoordelingsmethode op bepaalde punten verschilt en onder bepaalde omstandigheden van de vermelde waarden kan of moet worden afgeweken.

De waarden in Tabel 2 zijn niet één-op-één vergelijkbaar als gevolg van verschillen tussen de landen in berekenings- en beoordelingsmethode, inclusief toepassing van straffactoren, en de mogelijkheid tot bestuurlijke afwijking van de normen. De belangrijkste verschillen worden hieronder toegelicht.

Berekenings- en beoordelingsmethode

Er zijn twee verschillen in berekening- en beoordelingsmethode tussen de landen in de analyse naar voren gekomen:

- Wel/ geen cumulatieve beoordeling;
- Wel/ geen toepassing van een meteocorrectiefactor.

Cumulatieve beoordeling

In Nederland wordt voor inrichtingen in zeehavengebieden (vrijwel) altijd het cumulatieve niveau vanwege alle aanwezige inrichtingen beoordeeld. In Nederland zijn de industrieterreinen in zeehavengebieden namelijk over het algemeen gezoneerd op grond van de Wet geluidhinder, omdat hier relatief grote lawaaimakers kunnen worden gevestigd. Hierdoor dient in het kader van vergunningverlening aan individuele bedrijven de cumulatieve geluidsbelasting vanwege alle op het terrein gelegen inrichtingen te worden getoetst aan de grenswaarde op de buitengrens van de vastgestelde geluidszone en aan de vastgestelde grenswaarden bij woningen in de zone.

In Duitsland wordt beoordeeld op de cumulatieve geluidsbelasting, waarbij wordt gekeken naar inrichtingen met een relevante bijdrage.
In België wordt in principe het niveau per inrichting getoetst.

Op basis van expert judgement en rekening houdend met het feit dat voor zeehavengebieden het geluidsniveau in de nachtperiode meestal bepalend is voor de beoordeling, wordt het volgende verwacht:

- Voor inrichtingen aan de rand van het zeehavengebied op relatief korte afstand tot woningen zullen de geluidsnormen in Nederland in de praktijk gemiddeld genomen waarschijnlijk niet veel verschillen van de Belgische en Duitse normen.
- Voor inrichtingen midden in het zeehavengebied of aan de zeezijde van het havengebied op relatief grote afstand van woningen zullen de geluidsnormen in Nederland – rekening houdend met de cumulatie van veel verschillende inrichtingen en vastgestelde hogere waarden - in de praktijk meestal strenger zijn dan in België en Duitsland.

De precieze verschillen zijn echter sterk afhankelijk van de specifieke locatie en situatie. [7]

Meteocorrectiefactor
In Nederland wordt een meteocorrectiefactor van 5 dB(A) in de berekening gehanteerd. In België wordt er geen meteocorrectiefactor gehanteerd. In Duitsland is dit afhankelijk van de situatie 0 tot 5 dB(A).

Bestuurlijke afwegingsruimte
Onder bepaalde omstandigheden van de vermelde waarden kan of moet worden afgeweken. Indien het heersende achtergrondniveau hoger is dan de richtwaarde, kunnen in Vlaanderen hogere niveaus worden toegestaan. In Nederland kan onder voorwaarden (tijdelijk) een hogere grenswaarde worden vastgesteld.

Instrumentarium
Alle landen kennen een vergunningplicht. In Nederland kan daarnaast een bestemmingsplanprocedure worden doorlopen om de gezoneerde geluidsruimte te vergroten.

Procedures
Hierboven is gemeld dat er met de Europese Richtlijn Omgevingslawaai de geluidsmaatstaven en onderzoeksmethoden zijn geharmoniseerd tussen de lidstaten. Wel zijn er nog verschillen in de proceduretermijnen van de landen. België kent twee procedures, afhankelijk van de klasse en dus het bevoegd gezag, uiteenlopend van 3,5 tot 4,5 maanden. Nederland kent er zelfs drie, mede afhankelijk van het feit of er een bestemmingsplanprocedure wordt doorlopen dan wel de procedure voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning. De termijnen zijn uiteenlopend van 1 jaar (bestemmingsplanprocedure) tot 8 weken voor de reguliere procedure en 26 weken voor de uitgebreide procedure.

3.5 LUCHT

Wet- en regelgeving
De Europese Unie kent twee richtlijnen waarmee de bescherming van de gezondheid van haar bevolking en de bescherming van het milieu wordt geregeld. Een National Emission Ceiling of NEC-plafond, is een emissieplafond dat de landen binnen de Europese Unie onderling in 2001 hebben afgesproken om de

[7] Dit is namelijk afhankelijk van de precieze afstand van de bedrijven tot woningen, in Duitsland en België het type gebied waarin een woning ligt (bijvoorbeeld gemengd gebied, (pure) woonwijk, woningen binnen 500 m van industrieterrein e.d.), het heersende omgevingsgeluid, in Nederland de hoogte van de vastgestelde HGW-of MTG-waarde, de exacte ligging van de zonegrens et cetera.

uitstoot van verzurende en luchtverontreinigende stoffen te beperken[8]. De plafonds hebben betrekking op de uitstoot van stikstofoxiden (NOx), zwaveldioxide (SO_2), ammoniak (NH_3) en niet-methaanvluchtige organische stoffen (NMVOS). De emissieplafonds uit de NEC-richtlijn zijn verplicht en zijn geldig sinds 2010. Voor zover bekend hebben Duitsland, Nederland en Vlaanderen geen strikte koppeling van het vergunningsbesluit voor inrichtingen aan de NEC-plafonds[9].

Voor CO_2 zijn er geen luchtkwaliteitsdoelstellingen. Er zijn wel emissiereductiedoelstellingen die voortvloeien uit internationale afspraken zoals het Kyotoprotocol, Europese Energie- & Klimaatpakket en het Emissions Trading System.

Daarnaast regelt de Europese Richtlijn 2008/50/EG de grens- en streefwaarden voor de luchtkwaliteit in Europa.

Toetsingskader
De Europese Unie heeft grens- en streefwaarden voor stoffen in de lucht vastgesteld[10]. De grenswaarden gelden voor de stoffen zwaveldioxide, fijn stof (PM_{10} en $PM_{2,5}$), stikstofdioxide, lood, benzeen en koolmonoxide. Deze waarden mogen niet worden overschreden. De streefwaarden gelden voor ozon, arseen, cadmium, nikkel en benzo(a)pyreen. Hiermee wordt een verbetering van de luchtkwaliteit beoogd.

Bij invoering van de richtlijn bleek dat verschillende landen (waaronder Nederland en Vlaanderen) moeilijkheden hadden om de jaargemiddelde grenswaarde voor stikstofdioxide NO_2 te halen. Daarom bood richtlijn 2008/50/EG lidstaten, tot 2015 de mogelijkheid om uitstel aan te vragen voor inwerkingtreding van de normen. Inmiddels zijn er tussen de drie landen geen verschillen in de normstelling (meer). Duitsland kent wel een aanvullende toetsing. De additionele emissie mag niet boven de 3,0% van de jaarlijkse immissiewaarde komen, bij toepassing van best beschikbare technieken.

Instrumentarium
Alle drie de landen kennen een vergunningplicht.

Procedures
Er gelden voor de landen verschillende proceduretermijnen voor de vergunningverlening. In Duitsland zijn de termijnen afhankelijk van de moederprocedure. Vlaanderen kent twee procedures, afhankelijk van de klasse en dus het bevoegd gezag, uiteenlopend van 3,5 tot 4,5 maanden. En Nederland kent er zelfs drie, uiteenlopend van 1 jaar (bestemmingsplanprocedure), tot 8 weken voor de reguliere procedure en 26 weken voor de uitgebreide procedure.

3.6 NATUUR

Wet- en regelgeving
Het thema natuur omvat de bescherming van gebieden en de bescherming van soorten. In Nederland en België zijn deze twee aspecten in separate wetgeving neergelegd. De Natuurbeschermingswet regelt de gebiedsbescherming en de Flora- en faunawet regelt de soortenbescherming. In België heeft het Decreet

---

[8] De NEC-plafonds zijn vastgelegd in de Europese richtlijn; Richtlijn 2001/81/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2001 inzake nationale emissieplafonds voor bepaalde luchtverontreinigende stoffen.

[9] Zie http://ucwosl.rebo.uu.nl/wp-content/uploads/2013/11/necvervolgonderzoekunimaas1.pdf

[10] Deze zijn vastgelegd in de Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa.

betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, en het Besluit met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer. In Duitsland omvat de Bundesnaturschutzgesetz beide aspecten.

Hieronder worden de verschillen tussen de landen in de gebiedsbescherming en in de soortenbescherming achtereenvolgens besproken.

3.6.1 GEBIEDSBESCHERMING

In alle landen is de gebiedsbescherming opgebouwd uit een netwerk van natuurgebieden, waarbij onderscheid is gemaakt tussen het Europese Natura 2000-netwerk (Speciale Beschermingszones onder de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn) en een nationaal netwerk. In Nederland is dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), in België het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en in Duitsland het Biotopverbund System. Deze natuurnetwerken zijn allen opgebouwd uit bestaande natuurgebieden (vaak nationale parken), Natura 2000-gebieden (Speciale Beschermingszones), nieuwe natuur en verbindingszones tussen deze gebieden.

Natura 2000

Toetsingskaders

Er is geen verschil in habitattypen- en soorten die beschermd worden, want dit is in de Europese richtlijnen vastgelegd. Ook zijn hierin criteria voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden vastgelegd. Wel kunnen lidstaten de habitattypen verder differentiëren, zoals in Nederland is gedaan.

In zowel Duitsland, België als Nederland is de wijze van toetsing van nieuwe initiatieven vergelijkbaar. Dit blijkt ook uit eerdere beleidsstudies[11] naar de implementatie van natuurregelgeving in Nederland in vergelijking met andere landen in de Europese Unie.

De omgang met stikstofdepositie in de toetsing is hierin een belangrijk aspect. De verschillen zijn beperkt en afhankelijk van het habitattype is de kritische depositiewaarde (KDW) voor stikstof hoger of lager in Nederland/België en Duitsland (Tabel 3). In Nederland en België wordt gebruik gemaakt van de KDW's die zijn beschreven in het rapport Dobben et al, 2012. In Duitsland zijn in de Stickstoffleitfaden Straße de KDW's vastgelegd. Duitsland kent een range van KDW, waarbij op basis van locatiespecifieke omstandigheden, in de effectbeoordeling een bepaalde waarde wordt gehanteerd. Nederland heeft met de differentiatie naar subhabitattypen nationaal (vooraf) een nadere bepaling van KDW geregeld.

Ook is er een beperkte marge waarbinnen de lidstaten de natuurregelgeving kunnen implementeren en waarvan ook gebruik wordt gemaakt. Zo is er binnen de Europese Unie geen vastgestelde wijze waarop de effecten van stikstofdepositie op habitats moet worden beoordeeld. In Nederland moet een nadere ecologische effectbeoordeling via een vergunningprocedure gedaan worden, wanneer de KDW van een habitattype[12] wordt overschreden. In België is een vergunningsvrije overschrijding van 3% van de KDW toegestaan. In Duitsland is de grens voor de toetsing van een nieuw project 100 gram/ha/jaar. Wanneer de achtergrondwaarde lager is dan 100 gram is geen nadere toetsing noodzakelijk. Wanneer de grens van 100 gram wordt overschreden, moet voor de instandhoudingsdoelen in het gebied waar de overschrijding plaatsvindt bepaald worden of de activiteit (in cumulatie met alle andere plannen en projecten) zorgt voor

---

[11] C.W. Backes, M.P. van Veen, B.A. Beijen, A.A. Freriks, D.C.J. van der Hoek, A.L. Gerritsen, 2011; Natura 2000 in Nederland. Juridische ruimte, natuurdoelen en beheerplanprocessen. Planbureau voor de Leefomgeving.
Raad voor de Wadden, 2010; "Gelijk speelveld" voor ondernemers: feit of fictie? Een verkenning van de uitwerking van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in het Trilaterale Waddengebied

[12] KDW van een habitattype geeft aan hoeveel stikstof dit type kan verdragen

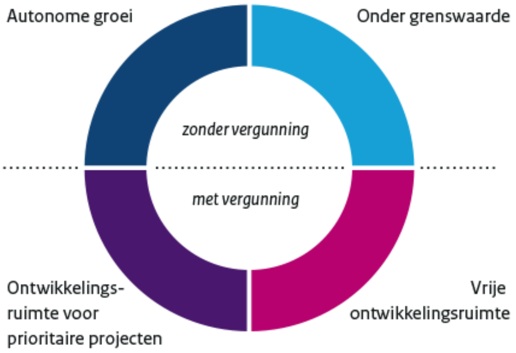
een toename van minder dan 3% van de KDW. In dat geval is geen nadere toetsing noodzakelijk. Het nieuwste voorstel in Duitsland is om de grens van 100 gram/ha/jr te verhogen naar 300 gram/ha/jr. In Duitsland en België is de stikstofdepositie niet onbegrensd. Wanneer de cumulatieve depositie (achtergrondconcentratie en depositie van activiteiten) de KDW plus 3% van de KDW overschrijdt is de ontwikkelruimte volledig benut.

Habitattypen	KDW-NL (kgN/ha/jr)	KDW-B (kgN/ha/jr)	KDW-D (kgN/ha/jr)
H2120 Witte duinen	20	20	10-12
H2130 Grijze duinen	A (kalkrijk): 15 B (kalkarm): 10 C (heischraal): 10	10	7-12
H2140 Duinheide met Kraaihei	A (vochtig):15 B (droog): 15	15	7-7
H2150 Duinheide met Struikhei	15		10-11

Tabel 3: Voorbeelden van kritische depositiewaarden KDW's die in de drie landen worden gehanteerd voor habitattypen van het kustduinlandschap.

Instrumentarium
In alle landen wordt de gebiedsbescherming van het Natura 2000-netwerk via een vergunningplicht geregeld.

Nederland gaat naar verwachting in 2015 de Programma Aanpak Stikstof (PAS) invoeren. De PAS is een antwoord op de moeilijke situatie die ontstond toen er steeds minder vergunningen konden worden verleend voor nieuwe economische activiteiten in de buurt van Natura 2000-gebieden met stikstofgevoelige beschermde habittattypen. De PAS staat op twee pijlers. De ene pijler omvat herstelmaatregelen om de bedreigde habitattypes weer te laten opbloeien. De andere pijler is: zorgen dat er, met behoud van de natuurdoelstellingen, toch weer ruimte komt voor nieuwe economische ontwikkelingen. In de PAS is rekening gehouden met een economische groei van 2,5% per jaar, waarvoor het Rijk en regionale partners gezamenlijk natuurmaatregelen nemen. Voor nieuwe activiteiten die leiden tot minder dan 1 mol N/ ha toename geldt een meldingsplicht. Voor aangewezen prioritaire projecten (van nationaal belang) biedt de PAS de onderbouwing voor de vergunning en hoeven deze initiatieven vanuit stikstofdepositie, geen mitigerende maatregelen meer te nemen. Voor de overige activiteiten biedt de PAS ook de onderbouwing van de vergunning, maar is nog wel een toestemming van de ontwikkelruimte nodig.

Figuur 1. Verdeling van depositieruimte (Bron: Ministerie van Economische Zaken).

Ook België werkt aan een PAS. Naar verwachting kan deze PAS in 2019 volledig in werking treden. In België wordt gebruik gemaakt van de Nederlandse kennis, met name ten aanzien van het operationaliseren van de PAS met behulp van het rekeninstrument AERIUS.

In Duitsland wordt, voor zover bekend, niet gesproken over de invoering van een PAS.

Procedures
De beslistermijn over een vergunningaanvraag is in Nederland 6 maanden. In België is dit ongeveer 3,5 maand.

De proceduretermijn zijn in Duitsland afhankelijk van de moederprocedure die via de deelstaten wordt geregeld. Dit is niet nader onderzocht. Dit geldt voor alle thema's van het omgevingsrecht die in dit onderzoek zijn meegenomen.

Natuurnetwerk
Toetsingskaders
Het grootste verschil is dat Nederland externe werking in principe voor de waarden van de EHS niet onderzocht hoeft te worden, tenzij in de provinciale verordening Ruimte staat dat dit wel moet. Met andere woorden: in Nederland hoeft in principe alleen aan de EHS getoetst te worden wanneer er in de EHS een ontwikkeling is gepland. In België en Duitsland moet de externe werking wel onderzocht worden. Dit houdt in dat ook getoetst wordt aan de VEN en Biotopverbund System wanneer er buiten deze gebieden een ontwikkeling plaatsvindt.

Instrumentarium
De bescherming van de nationale natuurnetwerken bij nieuwe initiatieven wordt in Nederland geregeld via een bestemmingsplanprocedure. In België gaat dit via een ontheffing en in Duitsland via een vergunning.

Procedures
In België duurt het aanvragen van een ontheffing circa 4 maanden. In Nederland kan dit via een bestemmingsplanprocedure van circa 1 jaar.

3.6.2 SOORTENBESCHERMING

In alle landen is soortenbescherming gebaseerd op lijsten die zijn samengesteld op basis van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn, aangevuld met andere soorten (Rode Lijsten).

Toetsingskader
De soorten zijn ingedeeld in categorieën naar beschermingsniveau. Voor de verschillende categorieën gelden verschillende verboden handelingen. Deze werkwijze is in alle landen hetzelfde. De soorten van de Rode Lijsten kunnen verschillen.

Instrumentarium
In alle landen is het mogelijk om af te wijken van de lijsten van beschermde soorten en verbodsbepalingen. Middels een ontheffing via de RVO in Nederland, een afwijkingsbesluit van het Agentschap voor Natuur en Bos in België en de moederprocedure in Duitsland.

Procedures
De proceduretermijnen tussen de landen wijken af. Waar in Nederland voor het verkrijgen van een ontheffing vooralsnog minimaal 26 weken en in de toekomst 9 weken zijn gemoeid, geldt in België een termijn van 30 dagen voorafgaand aan de start van de werkzaamheden.

3.7 WATER

Wet- en regelgeving
Elk land heeft een wet die de bescherming van grond- en oppervlaktewater regelt, deze is gebaseerd op de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW): de Waterwet en in het Besluit Kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw) van de Wet milieubeheer (Nederland), het Decreet Integraal Waterbeleid (België) of het Wasserhaushaltgesetz (Duitsland).

Voor de zeehavenactiviteiten zijn de aspecten bescherming watersystemen (ruimtelijke ingrepen), onttrekkingen en lozingen relevant. Deze worden hieronder besproken. Daarbij is alleen gekeken naar regelgeving ten aanzien van oppervlaktewater. Vanwege de ligging van zeehavens worden er geen onttrekkingen en lozingen ten aanzien van grondwaterlichamen verwacht.

3.7.1 RUIMTELIJKE INGREPEN

Toetsingskader
Ruimtelijke ingrepen moeten beoordeeld worden op hun effect op het bereiken van de Europese KRW-doelstellingen. Het doel van de watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten van Rijk, provincies en gemeenten. Voor het bereiken van de doelstellingen, zijn stroomgebiedsbeheerplannen, waterplannen en waterbeheerplannen opgesteld.

Er is geen sprake van een verschil tussen de aanpak van de landen ten aanzien van het toetsen of een plan of activiteit een schadelijk effect heeft op het watersysteem.

Instrumentarium
De beoordeling vindt in Nederland en België plaats met behulp van de ´watertoets´. Duitsland kent ook een soortgelijke opzet waarbij ook voor ieder plan of activiteit moet worden nagegaan of het een schadelijk effect heeft op de watersystemen.

Procedures
Het daadwerkelijk doorlopen/toepassen van de watertoets is voor Nederland en België geregeld middels de digitale weg, namelijk via www.dewatertoets.nl en www.watertoets.be. De resultaten van de watertoets worden in alle landen in een separate paragraaf op een rij gezet en opgenomen in de vergunning of het (bestemmings)plan of het programma.

3.7.2 ONTTREKKINGEN

Toetsingskader
In alle landen mogen er geen (grote) lozingen naar grond- en oppervlaktewater plaatsvinden. Afhankelijk van het type waterlichaam, de instroomsnelheid en/ of capaciteit wordt beoordeeld of een onttrekking is toegestaan en/ op welke wijze dit wordt geregeld. Dit is verder toegelicht onder het instrumentarium.

Instrumentarium
De bescherming van watersystemen wordt in alle drie landen geregeld via een meldings- en vergunningplicht. Daarnaast kennen België en Duitsland heffingen voor onttrekkingen van oppervlaktewater.

Meldings- en vergunningplicht
In Nederland is een watervergunning vereist voor het onttrekken van meer dan 100 m^3/uur water uit een rijkswater. Het onttrekken van de genoemde hoeveelheid met een lage instroomsnelheid moet gemeld worden, maar is niet vergunningsplichtig.
Ook de keuren van de verschillende waterschappen stellen bepaalde onttrekkingen en lozingen vergunningsplichtig. Meestal geldt er een ondergrens voor de vergunningplicht: als het brengen of onttrekken van water in of uit regionale wateren relatief klein van omvang is (bijvoorbeeld niet meer dan 20 m^3/uur) dan is dat niet vergunningplichtig. In de regel moet het brengen of onttrekken van water wel gemeld worden.

In België moet een onttrekking uit een waterweg waarbij jaarlijks minder dan 500 m^3/jaar wordt onttrokken gemeld worden aan de bevoegde waterwegbeheerder. Bij volumes van 500 m^3/jaar of meer uit kanalen, bevaarbare waterlopen en havendokken en als het onttrokken water wordt geloosd in kanalen, bevaarbare waterlopen en havendokken, is de vergunningsplicht van toepassing.

Er is niet bekend hoe de melding en/ of vergunningplicht in Duitse deelstaten is geregeld.

Heffingen
Zowel in Vlaanderen als in sommige deelstaten in Duitsland moet, in tegenstelling tot Nederland, betaald worden voor de onttrekkingen van oppervlaktewater.

Nederland kent geen onttrekkingsheffing als onderdeel van de vergunningverlening. In België geldt een restitutie voor waterinnames van meer dan 500 m^3/jaar. Het totaal verschuldigde bedrag kan maximaal met de helft worden verminderd bij teruglozing van het water in dezelfde waterweg. Ook in Duitsland moet, afhankelijk van de deelstaat, betaald worden voor de inname van oppervlaktewater. Dit is ook aan de orde in de deelstaat Schleswig-Holstein.

Procedures
Er zijn verschillen in de termijnen voor het doorlopen van de procedures. In België lopen de termijnen, afhankelijk van de klasse en dus het bevoegd gezag, uiteen van 3,5 tot 4,5 maanden. En in Nederland gaat het om 8 weken voor de reguliere procedure en 26 weken voor de uitgebreide procedure.

3.7.3 LOZINGEN

Wet- en regelgeving
In Nederland worden warmtelozingen geregeld via het Activiteitenbesluit 3.6 van de Wet Milieubeheer.

Toetsingskader
Lozingen op het oppervlaktewater moeten in alle landen voldoen aan de best beschikbare technieken in het kader van de richtlijn industriële emissies (richtlijn 2010/75/EU[13]). De best beschikbare technieken zijn vastgelegd in de BBT-conclusies. Er zijn geen verschillen in landen tussen de chemische- en fysische

[13] Voorheen IPPC richtlijn

normen voor de lozingen naar voren gekomen in deze analyse. Een nadere toelichting hierop verdient de omgang met koelwaterlozingen in regelgeving.

Koelwaterlozingen
Lozingen met een warmtevracht groter dan 50MW zijn vergunningplichtig. Het bevoegd gezag kan, indien het belang van de bescherming van het milieu niet wordt geschaad, het lozen van koelwater met een hogere warmtevracht dan hierboven benoemd, of waaraan in beperkte mate chemicaliën zijn toegevoegd, toestaan. Voor deze beoordeling wordt de beoordelingssystematiek warmtelozingen van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) gehanteerd. Voor de opwarming schrijft de CIW-richtlijn voor dat deze kleiner of gelijk moet zijn dan 3 ºC ten opzichte van de achtergrondtemperatuur met een maximum van 28 ºC.

In België gelden volgens VLAREM II de volgende emissiegrenswaarden:
- maximaal 33 °C als ogenblikkelijke waarde;
- maximaal 32 °C als daggemiddelde; hiervoor worden de uurwaarden in aanmerking genomen, zoals gemeten van de middag (12 h) van de ene dag tot de middag (12 h) van de daaropvolgende dag;
- maximaal 30 °C als voortschrijdend 30-dagengemiddelde.

Duitsland[2] hanteert een meer gedifferentieerd beleid met een grotere spreiding in watertypen. Een lozingstemperatuur van 33 °C voor doorstroomkoelsystemen wordt toegestaan indien de inname temperatuur hoger is dan 20 °C.

Er wordt derhalve op een gelijkwaardige wijze omgegaan met warmtelozingen in de verschillende landen.

Instrumentarium
Lozingen worden in alle drie de landen geregeld via vergunningplicht en heffingen. Het beleid ten aanzien van heffingen op het lozen van oppervlaktewater is gebaseerd op het European Pollutant Release and Transfer Register. Daarmee is de basis in de drie landen hetzelfde. Er zijn wel verschillen in de nationale uitwerking.

In Nederland kan het bevoegd gezag in de lozingsvergunning aanvullende voorwaarden opnemen, bijvoorbeeld in het geval van lozingen in natuurgebieden (Waddenzee en Westerschelde). Maatstaf voor de heffing door het Rijk is de vracht van het chemisch zuurstof verbruik (CZV) of - als de lozer zelf een goede zuivering toepast - het biochemisch zuurstof verbruik (BZV), alsmede het stikstofgehalte volgens Kjeldahl. De heffingen door waterschappen zijn over het algemeen hoger dan de Rijksheffingen en worden achteraf berekend.

Ook het Belgische systeem werkt met heffingen, die achteraf worden verrekend. Wel hanteert België een andere heffingsformule, aangezien zij op een andere manier omgaan met het chemisch zuurstof verbruik (CZV) en onopgeloste bestanddelen.

In Duitsland wordt reeds in de vergunning vooraf vastgelegd welke heffing er betaald moet worden. Bij overschrijding van de maximaal toegestane hoeveelheid, vindt er achteraf verrekening plaats. Andersom is dit echter niet het geval en kan dus achteraf blijken dat er teveel aan heffing is betaald.

---

[2] CIW beoordelingssystematiek warmtelozingen, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 25 november 2004.

Procedures
Zoals hiervoor is beschreven, is er een verschil tussen de landen in het moment waarop de heffing worden geïnd. Daarnaast zijn er, zoals ook reeds eerder opgemerkt bij het onderdeel onttrekkingen, verschillen in de termijnen voor het doorlopen van de procedures.

3.8 SAMENVATTING: BELANGRIJKSTE VERSCHILLEN

In Tabel 4 zijn voor alle thema's de verschillen op een rij gezet. Vervolgens is een beschouwing gegeven van de potentiele effecten op het level playing field van zeehavens.

	Toetsingskader	Instrumentarium	Procedures
Bodem - Landbodem *Bescherming en sanering*	Vergelijkbaar voor landen	Geen verschillen	Geen verschillen
Bodem – Waterbodem *Toepassing grond*	Normenkader tussen landen kan verschillen, o.a. voor TBT	Geen verschillen	Geen verschillen
Bodem – Waterbodem *Bescherming en sanering*	Vergelijkbaar voor landen	Duitsland kent vergunningplicht	Geen verschillen
Externe veiligheid	Nederland en Vlaanderen vergelijkbare aanpak.	Nederland en België onderdeel van milieueffectrapportage. Duitsland kent vergunningplicht	Geen verschillen
Geluid	Landen hanteren verschillende marges rondom toegestane geluidsbelasting. Nederland kent cumulatieve beoordeling en meteocorrectiefactor. Andere landen niet of in mindere mate.	Geen verschillen	Verschillen in beslistermijnen tussen België en Nederland, afhankelijk van procedure
Lucht	Toetsingskader Nederland en België is vergelijkbaar. Duitsland kent beperkt aanvullende toetsing	Geen verschillen	Nederland langere beslistermijn dan België
Natuur - Gebiedsbescherming *Natura 2000*	Vergelijkbaar tussen landen	Inwerkingtreding van de PAS in Nederland en op termijn ook in België In Duitsland geen PAS	Met de invoering van de PAS wordt de onderbouwing van stikstofdepositie toename voor de vergunningaanvragen sterk vereenvoudigd in Nederland en naar verwachting ook in België. Duitsland kent nog een vergunningprocedure

Natuur - Gebiedsbescherming *Natuurnetwerken*	Nederland kent geen toetsing externe werking. Duitsland en Vlaanderen wel.	Geen verschillen	Nederland kent langere beslistermijn dan Vlaanderen
Natuur - Soortenbescherming	Vergelijkbaar tussen landen	Geen verschillen	Nederland langere beslistermijn dan Vlaanderen
Water *Ruimtelijke ingrepen*	Vergelijkbaar tussen landen	Vergelijkbaar tussen landen	Vergelijkbaar tussen landen
Water *Onttrekkingen*	Vergelijkbaar tussen landen	Nederland kent geen heffing in vergunningprocedure. België en Duitsland wel.	Nederland kent langere beslistermijn dan België
Water *Lozingen*	Vergelijkbaar tussen landen	Alle landen kennen heffingen, mogelijk verschillen in hoogte heffing	Nederland kent langere beslistermijn dan België

Tabel 4 overzicht van gevonden verschillen in wet- en regelgeving tussen de landen per thema.

4 Gevolgen voor level playing field Nederlandse zeehavens

4.1 INLEIDING

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de belangrijkste verschillen in de nationale omgevingsregelgeving van Nederland, België (Vlaanderen) en Duitsland in het licht van de zeehavenactiviteiten die in dit onderzoek centraal staan. Dit hoofdstuk gaat in op de mate waarin deze verschillen invloed hebben op het level playing field van de zeehavens in deze landen. In Bijlage 3.6 wordt ingegaan op de wijze hoe verschillen in wet- en regelgeving kunnen doorwerken in het level playing field van zeehavens. Dit is als raamwerk gebruikt voor de effectbeoordeling.

In het algemeen kent Nederland voor de meeste vergunningprocedures langere beslistermijnen dan België. Echter leidt dit niet tot betekenisvolle gevolgen voor het level playing field van zeehavens. De economische gevolgen van de verschillen zijn zeer beperkt in verhouding tot de bedrijfseconomische effecten van nieuwe zeehavenactiviteiten. Bovendien zijn de termijnen bij de initiatiefnemers bekend en kan hier in de voorbereiding van een project op gestuurd worden, waardoor dit niet zal leiden tot latere ingebruikname van het project (en dus gemiste inkomsten). Tot slot worden met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vergunningprocedures samengevoegd in één Omgevingsvergunning, wat een positief effect oplevert voor de Nederlandse zeehavens.

De verschillen in benaderingswijze voor de waarborg van de externe veiligheid (risicobenadering in Nederland en Vlaanderen, effectbenadering in Duitsland) leiden in principe niet tot verschillen in milieugebruiksruimte. Beide werkwijzen sluiten aan bij de Seveso-richtlijn en in beide werkwijzen moet de initiatiefnemer de mogelijke risico's onderzoeken en beheersmaatregelen nemen. In Duitsland is er in de uitvoeringspraktijk wel meer bestuurlijke afwegingsruimte mogelijk, omdat lokaal van de door de commissie opgestelde scenario's en eisen kan worden afgeweken. Of van deze mogelijkheid in de praktijk gebruik wordt gemaakt en of dit leidt tot een beperking of verruiming van de gebruiksruimte kan binnen de kaders van dit onderzoek niet worden onderzocht.

De extra toetsing in Duitsland ten aanzien van luchtkwaliteit leidt niet tot een verandering in de milieugebruiksruimte en heeft naar verwachting weinig invloed op de concurrentieverhoudingen tussen de zeehavens. Bedrijven in alle drie de landen moeten de best beschikbare technieken toepassen en in de landen gelden dezelfde normen. De normen worden net gehaald, of zelfs (lokaal) overschreden. Er is dus op dit aspect reeds weinig milieugebruiksruimte beschikbaar voor nieuwe ontwikkelingen. De gevolgen van dit verschilpunt in regelgeving voor het level playing field is daarom niet nader onderzocht.

Het ontbreken van de toets aan externe werking van EHS in Nederland heeft naar verwachting weinig invloed op de concurrentieverhoudingen van de zeehavens. Deze situatie zal zich in de praktijk niet voordoen bij de zeehavenactiviteiten waar dit onderzoek zich op richt. Uitbreiding van zeehaventerrein

vindt in Nederland meestal in zee plaats. Indien uitbreiding van het haventerrein op land plaatsvindt, moet een bestemmingsplanwijziging worden gemaakt. In deze procedure vindt wel toetsing aan externe werking plaats. Vestiging van een chemisch cluster of containerterminal vindt op het haventerrein plaats, waardoor gevolgen voor de EHS in de PlanMER-procedure zijn beoordeeld. De gevolgen van dit verschilpunt in regelgeving voor het level playing field zijn daarom niet nader onderzocht.

In het licht van de zeehavenactiviteiten waar dit onderzoek zich op richt, zijn de belangrijkste gevolgen voor het level playing field van zeehavens te vinden in:

1. De gevolgen van verschillen in de omgang met stikstofdepositie.
   Zeehavenactiviteiten: uitbreiding zeehaventerrein, vestiging containerterminal, vestiging chemisch cluster.
2. De gevolgen van verschillen in normen die worden gehanteerd voor het storten en verwerken van baggerslib, omdat dit een omvangrijk aspect van zeehavenbeheerders is. De kosten hiervan werken door naar de kostprijs voor het bedrijfsleven.
   Zeehavenactiviteiten: uitbreiding zeehaventerrein.
3. De gevolgen van verschillen in berekening- en beoordelingsmethode voor geluidsbelasting. Geluidsproductie is onherroepelijk verbonden met zeehaventerreinen en is een belangrijke factor in de kosten voor de bedrijfsvoering in een zeehaven. In alle landen geldt dat bedrijven de best beschikbare technieken moet toepassen om de geluidsemissie zoveel mogelijk te beperken. In de gezoneerde haventerreinen is in de praktijk de beschikbare geluidsruimte al volledig benut of wordt de zonegrens zelfs overschreden. Een belangrijke aspect hierin kan zijn dat in Nederland op basis van een cumulatieve geluidsbelasting nieuwe activiteiten worden beoordeeld. Dit knelpunt wordt enigszins verminderd als gevolg van de (hogere) meteocorrectiefactor die wordt gehanteerd. Nadere effectbepaling van de potentiële gevolgen voor het level playing field van zeehavens is daarom zinvol.
   Zeehavenactiviteiten: uitbreiding zeehaventerrein, vestiging chemisch cluster, vestiging containerterminal.
4. De gevolgen van verschillen in de (hoogte van) heffingen op oppervlaktewateronttrekkingen en -lozingen. Wateronttrekkingen en –lozingen is een belangrijke vestigingsvoorwaarde voor bedrijven. Indien de hoogte van de heffing verschilt, kan dit de concurrentiepositie beïnvloeden.
   Zeehavenactiviteiten: vestiging chemisch cluster

Voor bovenstaande verschillen zijn in het volgende paragrafen de effecten voor de concurrentiepositie van de Nederlandse zeehavens ten opzichte van zeehavens in Vlaanderen en Duitsland bepaald.
Per verschilpunt wordt hiertoe een case uitgewerkt. Deze cases zijn dusdanig ingericht dat ze representatief zijn voor de zeehavenactiviteiten, maar enkel en alleen de doorwerking van juridische verschillen naar voren komt. Verschillen in bijvoorbeeld geografische omstandigheden of de uitvoeringspraktijk zijn buiten beschouwing gelaten. Er is als het ware met een Nederlandse, Duitse of Vlaamse juridische ‘bril’ naar dezelfde (fictieve) case gekeken.

4.2 NATUUR – VERSCHILLEN IN OMGANG MET STIKSTOFDEPOSITIE

Uit hoofdstuk 3 blijkt dat de landen verschillende marges hanteren van overschrijding van de KDW voor activiteiten die vergunningsvrij kunnen plaatsvinden, of waarvoor een nadere ecologische beoordeling en vergunningplicht geldt. Deze verschillen hebben gevolgen voor de vergunningsvrije milieugebruiksruimte en daarmee mogelijk ook voor het level playing field. Dit laatste is alleen het geval als vergunningen uiteindelijk niet worden gegeven.

Daarnaast wordt in Nederland, en op termijn ook in Vlaanderen, een PAS ingevoerd. Uitgangspunt in dit onderzoek is dat de PAS in werking is. De PAS heeft verschillende gevolgen. De regelgeving rondom vergunningplicht wijzigt. Daarnaast wordt er meer ontwikkelruimte gecreëerd, vermindert de onderzoekslast voor het verkrijgen van de benodigde vergunningen, verandert de financiering van

eventuele mitigerende maatregelen en vindt er een verschuiving plaats van initiatiefnemers naar overheden. Deze effecten treden niet op in Vlaanderen en Duitsland, omdat daar (nog) geen PAS is. In de onderstaande paragrafen worden de mogelijke gevolgen van verschillen in beoordelingssystematiek en de introductie van de PAS in Nederland verder uitgewerkt.

Voor het verkrijgen van een volledig beeld zijn in de effectbepaling de volgende stappen genomen.

- Stap 1: bepaling van verschillen in vergunningsvrije depositieruimte; huidige systematiek.
- Stap 2: bepaling van verschillen in omgang met stikstofdepositie; gevolgen PAS;
  - Stap 2a) effect nieuwe depositieruimte voor zeehavens vanuit de PAS.
  - Stap 2b): Bepaling verandering onderzoekslasten als gevolg van de PAS.
  - Stap 2c: Bepaling effect andere financiering mitigerende maatregelen in de PAS.

4.2.1 EFFECT VAN VERSCHILLEN IN VERGUNNINGVRIJE DEPOSITIERUIMTE

Om te bepalen of nieuwe activiteiten vergunningsvrij kunnen plaatsvinden worden in de landen verschillende marges van overschrijding van de KDW gehanteerd. In Nederland is deze het meest strikt (geen overschrijding KDW). De mogelijke gevolgen van dit verschil voor het level playing field zijn uitgewerkt aan de hand van twee situaties: een stikstofgevoelig habitattype in het kustduinlandschap (dus in de nabijheid van zeehavens) en een stikstofgevoelig habitattype in Nederland in het algemeen.

Habitattype H2130C Grijze duinen (heischraal) heeft de laagste KDW (714 mol N/ha per jaar) in het kustduinlandschap. In het binnenland is het gevoeligste habitattype H3110 Zeer zwak gebufferde vennen. Tabel 65 en Tabel 6 geven een overzicht van de vrij toegestane depositie bij toepassing van de Nederlandse, Duitse of Belgische toetsingscriterium voor de stikstofdepositie op deze habitattypen.

Bij toepassing van de Duitse en Belgische normen ontstaat voor deze habitattypen, in deze case, 12,9 tot 21,4 mol/ha per jaar extra vergunningsvrije depositieruimte. Deze depositieruimte komt echter niet geheel ten goede aan zeehaven gerelateerde activiteiten. Een nadere verdeling van de extra depositieruimte over de sectoren industrie, raffinage en energie is daarom opgenomen in beide tabellen. Er is aangenomen dat de extra depositieruimte is verdeeld over de binnenlandse sectoren conform de huidige opbouw van de binnenlandse stikstofdepositie. Dit betekent dat de sector Industrie, Raffinage, Afval en Energie 4,7% van de extra stikstofdepositieruimte gebruikt (zie tabel 16 bijlage 5).
Uiteraard zijn deze sectoren niet alleen gevestigd in zeehavengebieden. Uit statistieken van CBS blijkt dat van alle bedrijfsvestigingen (61.930) 945 chemische industrie betreft. Driehonderd van deze chemische bedrijfsvestigingen bevindingen zich in de COROP-gebieden Delftzijl en omgeving, Groot-Amsterdam, Groot-Rijnmond, IJmond, Kop van Noord-Holland, Noord-Friesland, West-Noord-Brabant, Zaanstreek, Overig Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen (0,48% van alle bedrijfsvestigingen). Dit zijn de COROP-gebieden met een zeehaven. Voor energievoorzieningen geldt dat 36% van de bedrijfsvestigingen is gevestigd in bovengenoemde zeehavengebieden. Voor raffinage is 100% aangehouden (zie ook bijlage 5). Uitgaande van de in de tabel opgenomen verdeling over sectoren en de ruimtelijke concentratie van de relevantie sectoren leidt toepassing van de Duitse en Belgische systematiek tot een extra vergunningsvrije depositieruimte van 0,23 mol/ha per jaar voor het habitattype H2130C. Voor het habitattype H3110 is dit 0,38 mol/ha per jaar.

Deze extra vergunningsvrije depositieruimte als gevolg van toepassing van een andere systematiek kan economisch gewaardeerd worden. Hiervoor zijn gegevens met betrekking tot de toegevoegde waarde per mol/ha per jaar van de verschillende sectoren gebruikt (PBL, 2014). Bij toepassing van de Duitse of Belgische toetsingscriterium kunnen de sectoren industrie, raffinage en energie in COROP-gebieden met

een zeehaven zonder toetsing en vergunningsvrij ruim € 132 miljoen tot € 221 miljoen meer toegevoegde waarde kunnen produceren dan bij toepassing van de Nederlandse toetsingscriterium.

	Nederland	Duitsland	België
KDW	429	429	429
Vrije depositieruimte in % KDW	0%	<3%	<3%
Vrije depositieruimte (Mol/ ha per jaar)	0	12,87	12,87
Vrije depositieruimte industrie, raffinage, afval en energie (4,7%) (Mol/ha per jaar)	0	0,61	0,61
Chemische Industrie			
Aandeel stikstofdepositie industrie (63%) (Mol/ha per jaar)	0	0,38	0,38
Chemische industrie in COROP gebieden met een zeehaven (0,5%) (Mol/ha per jaar)	0	0,0018	0,0018
Toegevoegde waarde per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	3,3	3,3	3,3
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ -*	*€ 0,006*	*€ 0,006*
Raffinage			
Aandeel stikstofdepositie raffinage (13%) (Mol/ha per jaar)	0	0,08	0,08
Toegevoegde waarde per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	0,80	0,80	0,80
Ruimtelijke concentratie: raffinage in COROP gebieden met een zeehaven	100%	100%	100%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ -*	*€ 0,06,*	*€0,06*
Energie			
Aandeel stikstofdepositie energie (25%) (Mol/ha per jaar)	0	0,15	0,15
Energie: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	1,2	1,2	1,2
Ruimtelijke concentratie: energievoorzieningen in COROP gebieden met een zeehaven	36%	36%	36%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ -*	*€ 0,07*	*€ 0,07*
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	**€ -**	**€ 0,13**	**€ 0,13**

Tabel 5. Berekening van de vergunningsvrije depositieruimte habitattype H3110 op basis van de Nederlandse, Duitse en Vlaamse toetsingscriterium.

	Nederland	Duitsland	België
KDW	714	714	429
Vrije depositieruimte in % KDW	0%	<3%	<3%
Vrije depositieruimte (Mol/ ha per jaar)	0	21,42	21,42
Vrije depositieruimte industrie, raffinage, afval en energie (4,7%) (Mol/ha per jaar)	0	1,01	1,01
Chemische Industrie			
Aandeel stikstofdepositie industrie (63%) (Mol/ha per jaar)	0	0,63	0,63
Chemische industrie in COROP gebieden met een zeehaven (0,5%) (Mol/ha per jaar)	0	0,003	0,003
Toegevoegde waarde per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	3,3	3,3	3,3
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ -*	*€ 0,01*	*€ 0,01*
Raffinage			
Aandeel stikstofdepositie raffinage (13%) (Mol/ha per jaar)	0	0,13	0,008
Toegevoegde waarde per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	0,80	0,80	0,80
Ruimtelijke concentratie: raffinage in COROP gebieden met een zeehaven	100%	100%	100%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ -*	*€ 0,10,*	*€0,10*
Energie			
Aandeel stikstofdepositie energie (25%) (Mol/ha per jaar)	0	0,25	0,25
Energie: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	1,2	1,2	1,2
Ruimtelijke concentratie: energievoorzieningen in COROP gebieden met een zeehaven	36%	36%	36%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ -*	*€ 0,11*	*€ 0,11*
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	**€ -**	**€ 0,22**	**€ 0,22**

Tabel 6. Berekening van de vergunningsvrije depositieruimte habitattype H2130C op basis van de Nederlandse, Duitse en Vlaamse toetsingscriterium.

Met toepassing van de Duitse of Belgische marges van overschrijding van de KDW als criterium voor vergunningsvrije depositieruimte kunnen de industriële activiteiten in COROP-gebieden met een zeehaven in theorie € 132 miljoen tot € 221 miljoen meer toegevoegde waarde produceren, dan bij toepassing van de Nederlandse toetsingscriterium. De verschillen in toetsingscriterium voor vergunningplicht kunnen leiden tot een ongelijk level playing field, in het nadeel van de Nederlandse zeehavens.

Of dit nadeel in de praktijk optreedt is van een aantal factoren afhankelijk. Ten eerste speelt dit effect alleen, wanneer niet alle of geen vergunningaanvragen worden goedgekeurd. Immers, de toetsplicht betekent niet automatisch dat er geen vergunning wordt afgegeven. Bij overschrijding van de KDW dient de aanvrager van de vergunning middels een nadere effectbeoordeling (verslechteringstoets en/ of passende beoordeling) aan te tonen dat het initiatief geen significant negatieve gevolgen heeft voor de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied. Veelal wordt dan alsnog een vergunning verleend. Provincie Zuid-Holland, bijvoorbeeld, heeft tot op heden geen vergunningaanvraag voor de industrie geweigerd op basis van de effecten van stikstofdepositie voor de instandhoudingsdoelen van habitattypen.

De berekende toegevoegde waarde geeft, in een economische termen, dus een indicatie van de potentiele gevolgen van verschillen in normen. Het berekende bedrag mag niet worden geïnterpreteerd als 'misgelopen' toegevoegde waarde.
De strengere norm leidt in Nederland zeker tot hogere kosten voor bedrijven vanwege een grotere onderzoekslast maar, ook tot grotere onzekerheid betreffende de beslissing over de doorgang van een project, zie verder paragraaf 4.2.2.2.
Tot slot, de berekende bedragen zijn *geen* indicatie van de additionele toegevoegde waarde die Duitse of Belgische zeehavens additioneel kunnen realiseren. We kijken immers met de 'regelgevingsbril van de buren' naar de Nederlandse situatie.

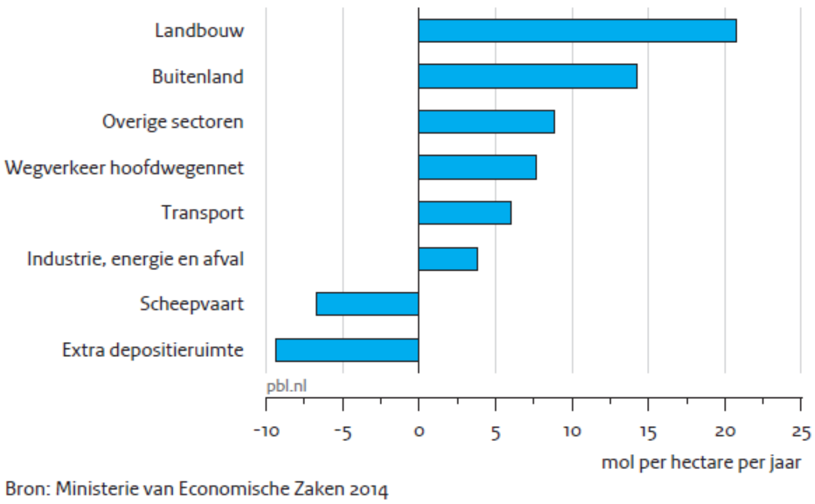
4.2.2 EFFECTEN VAN DE PAS

4.2.2.1 *DEPOSITIERUIMTE*

De PAS heeft als doel ruimte te creëren voor ontwikkeling van economische activiteiten die stikstof uitstoten, waaronder zeehavens. Om de invloed van de PAS op het speelveld van zeehavens te bepalen dient de eventuele extra depositieruimte die in Nederland ontstaat en de bijbehorende toegevoegde waarde afgetrokken te worden van het bovenstaande resultaat.

Als gevolg van bronbeleid in Nederland en de omringende landen daalt de depositie van stikstof. Daarnaast neemt de sector landbouw, in het kader van de PAS, extra bronmaatregelen. Er ontstaat zodoende vanuit twee nieuwe sporen depositieruimte voor zeehavenactiviteiten: als gevolg van bronbeleid in de sectoren industrie, energie en raffinage en depositieruimte als gevolg van bronbeleid in de landbouw.

Depositieruimte als gevolg van nationaal bronbeleid
Het PBL concludeert dat als de PAS volledig wordt uitgevoerd en de volledige depositieruimte wordt gebruikt voor nieuwe activiteiten de stikstofdepositie per PAS-gebied in de periode 2014-2020 daalt van 1.360 mol per hectare per jaar naar 1.315 mol per hectare per jaar. Onderstaande Figuur 2 geeft een overzicht van de bijdrage van verschillende sectoren aan de gemiddelde afname van 45 mol per hectare per jaar in de PAS-gebieden.

Figuur 2. Afname stikstofdepositie in de PAS-referentieprognose (Bron: PBL, 2014).

Stikstofdepositie door industrie, energie en afval daalt per PAS-natuurgebied met gemiddeld 3,75 mol per hectare per jaar. Deze daling kan worden gezien als nieuwe depositieruimte voor deze sectoren.

Deze depositieruimte die door de gehele Nederlandse sectoren industrie, energie en afval wordt gecreëerd kan, in termen van toegevoegde waarde, economisch worden gewaardeerd. Onderstaande tabel geeft het resultaat weer. De toegevoegde waarde van de nieuwe depositieruimte is € 0,82 miljard per jaar (zie ook bijlage 5).

De ruimte die ontstaat is echter het resultaat van bronbeleid binnen de genoemde sectoren. Deze sectoren zijn verplicht om de Best Beschikbare Techniek (BBT) toe te passen. Deze vereiste verandert niet met de introductie van de PAS. Dit betekent dat de daling en dus de depositieruimte die ontstaat even groot zouden zijn in een situatie zonder de PAS.

Aspect	Effect
Chemische Industrie	
Aandeel industrie (62,4%)(Mol/ha per jaar)	2,34
Industrie: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	3,3
Ruimtelijke concentratie: chemie in COROP gebieden met zeehaven	0,48%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*0,04*
Raffinage	
Aandeel raffinage (12,4%)(Mol/ha per jaar)	0,47
Raffinage: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	0,80
Ruimtelijke concentratie: raffinage in COROP gebieden met een zeehaven	100%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*0,37*
Energie	
Aandeel stikstofdepositie energie (25,2%) (Mol/ha per jaar)	0,95
Energie: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	1,2
Ruimtelijke concentratie: energievoorzieningen in COROP gebieden met een zeehaven	36%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ 0,41*
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	**€ 0,82**

Tabel 7. Depositieruimte als gevolg van bronbeleid in sectoren chemie, energie en raffinage. *De huidige verdeling van stikstofdepositie tussen de sectoren industrie, raffinage en energie is aangehouden.

De PAS resulteert niet in meer depositieruimte voor zeehavens en heeft op deze wijze geen invloed op het level playing field. Wel vergroot de PAS, vanwege het reserveringssysteem, prioritaire projecten en de herstelmaatregelen, etc. de kans dat deze sectoren de depositieruimte kunnen gebruiken. Het is onduidelijk of in de huidige praktijk de kans op vergunningsverlening lager is dan in de situatie met PAS. Zoals gezegd, er zijn geen concrete voorbeelden bekend waarbij nieuwe zeehavenactiviteiten niet zijn vergund op grond van stikstofdepositie.

Depositieruimte als gevolg van PAS-bronmaatregelen in andere sectoren

Na intreding van de PAS mag de sector Energie, Industrie en Afvalverwerking gemiddeld per PAS-gebied 6 mol/ha per jaar stikstofdepositie veroorzaken (zie ook tabel 18 in bijlage 5).[14] Zoals hierboven beschreven creëert de sector een deel van deze ontwikkelruimte, namelijk 3,75 mol/ha per jaar in 2020. Dit betekent dat vanuit de sectoren landbouw, verkeer en buitenland 2,25 mol/ha per jaar beschikbaar komt voor industriële activiteiten in Nederland in 2020. Deze additionele ontwikkelruimte is in Tabel 8 verder verdeeld over de in dit onderzoek beschouwde zeehaven-gerelateerde sectoren. Tevens is de bijbehorende toegevoegde waarde genomen.

[14] Voorlopige resultaten Aerius sectorale stikstofdepositie, Ministerie van Economische Zaken (2015).

De verschuiving van depositieruimte naar de sectoren chemie, raffinage en energie betekent dat 0,49 mol per hectare per jaar gemiddeld per PAS-gebied beschikbaar komt voor deze sectoren. De additionele toegevoegde waarde komt uit op € 490 miljoen.

Aspect	Effect
Daling stikstofdepositie andere sectoren, ingezet voor industrie (mol/ha/jaar)	2,25
Chemische Industrie	
Aandeel industrie (63%)(Mol/ha per jaar)[15]	1,40
Industrie: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	3,3
Ruimtelijke concentratie: industrie in COROP gebieden met een zeehaven	0,48%
Toegevoegde waarde (miljoen Euro, basisprijzen 2012)	*22,44*
Raffinage	
Aandeel raffinage (13%)(Mol/ha per jaar)	0,28
Raffinage: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	0,80
Ruimtelijke concentratie: raffinage in COROP gebieden met een zeehaven	100%
Toegevoegde waarde (miljoen Euro, basisprijzen 2012)	*223,20*
Energie	
Aandeel stikstofdepositie energie (25%) (Mol/ha per jaar)	0,57
Energie: TW per eenheid stikstofdepositie (miljard Euro/mol ha per jaar)	1,2
Ruimtelijke concentratie: energievoorzieningen in COROP gebieden met een zeehaven	36%
Toegevoegde waarde (miljard Euro, basisprijzen 2012)	*€ 244,94*
Additionele toegevoegde waarde in 2020 (miljoen Euro, basisprijzen 2012)	**€ 490,59**

Tabel 8. Verdeling additionele depositieruimte bron-maatregelen landbouw PAS.

Onzekerheden

Het is onzeker of zeehaven gerelateerde activiteiten gebruik kunnen maken van de additionele depositieruimte. Dit is sterk afhankelijk of de bronmaatregelen daadwerkelijk door de landbouwsector worden genomen en waar deze genomen worden. Indien maatregelen worden genomen in landbouwgebieden op (grote) afstand van de zeehavens, dan ontstaat er geen additionele depositieruimte voor zeehavens. Immers, ten aanzien van stikstofdepositie mag niet gesaldeerd worden tussen PAS-natuurgebieden.

Het Ministerie van Economische Zaken onderzoekt momenteel hoeveel depositieruimte er als gevolg van de PAS ontstaat in de individuele PAS-gebieden. Hierbij worden de effecten van maatregelen, toekomstige depositie en claims voor depositieruimte tegen elkaar afgezet.

4.2.2.2 ONDERZOEKSLASTEN

Met de PAS heeft een initiatiefnemer geen vergunning meer nodig ten aanzien van de stikstofdepositie. De onderbouwing wordt hiervoor geleverd vanuit de PAS en het bijbehorende onderzoek (Passende beoordeling, MER, etc.). Er hoeft alleen een melding te worden gemaakt of toestemming voor gebruik van de depositieruimte te worden aangevraagd. Hierdoor nemen de onderzoekslasten voor wat betreft stikstofdepositie af. In België en Duitsland dient een initiatiefnemer zelf de ecologische effectbepaling ten behoeve van de vergunningaanvraag te doen.

[15] De huidige verdeling van stikstofdepositie tussen de sectoren industrie, raffinage en energie is aangehouden.

Een studie van het Landbouw Economische Instituut (LEI, 2012) maakt duidelijk dat de administratieve lasten voor het verkrijgen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet voor individuele partijen na invoering van de PAS zullen dalen. Na introductie van de PAS hoeven individuele partijen immers geen onderzoek meer uit te voeren. Het LEI heeft voor een periode van 7 jaar (2013-2020) onderzocht hoeveel ondernemers in de landbouw en industrie onderzoek laten uitvoeren dat in het kader van de Natuurbeschermingswet, gerelateerd aan stikstofemissies.
Het aantal onderzoeken in de industrie is gebaseerd op die bedrijven in Nederland die verplicht zijn tot deelname aan de Emissieregistratie. In 2012 ging het om 455 bedrijven afkomstig uit de sectoren chemische industrie, overige industrie, raffinage en energie. Er is aangenomen dat iedere investering of wijziging in de installatie of het gebruik in de sector industrie vergunningsplichtig in het kader van de Natuurbeschermingswet. Het LEI heeft berekend dat het jaarlijks gaat om ruim 110 onderzoeken. De kosten van deze onderzoeken zijn door het LEI becijfert op € 40.000 voor een kleine installatie en € 500.000 tot € 1.000.000 voor een grote installaties. Volgens het LEI leidt de PAS tot een jaarlijkse besparing van € 12 miljoen tot € 13 miljoen voor de gehele industrie in Nederland. Dit betekent dat de besparing voor de industrie in zeehavengebieden uitkomt op maximaal € 3,3 miljoen per jaar, rekening houdend met de COROP-gebieden waar zich ook zeehavens bevinden en de 25% aandeel voor zeehavengerelateerde industrie in deze gebieden. Overigens, zijn de besparingen voor zeehaven-activiteiten zoals op- en overslag niet opgenomen in dit bedrag. Deze activiteiten vallen immers buiten de SBI-code industrie. Bovendien gaat het hier alleen om kosten die gerelateerd zijn aan onderzoeken in het kader van de effectbeoordeling van stikstofdepositie in het kader van de Natuurbeschermingswet. Kosten voor de initiatiefnemer (latere productie, etc.) als gevolg van uitstel van of een negatieve beslissing zijn in dit bedrag niet opgenomen.

4.2.2.3 FINANCIERING VAN MITIGERENDE MAATREGELEN

De economische kosten van de PAS zijn € 96 mln. per jaar (PBL, 2012). Ongeveer € 69 mln. per jaar wordt uitgegeven aan maatregelen in de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden (herstelstrategieën, hydrologisch herstel en herinrichting en overige maatregelen). De overheid draagt deze kosten (LEI, 2012). De herstelmaatregelen zijn maatregelen die (tijdelijk) de gevolgen van een te hoge stikstofdepositie moeten bestrijden (PBL, 2014). Deze maatregelen zijn gericht op het verbeteren van de staat van de habitattypen in de PAS-natuurgebieden, waardoor deze beter bestand zijn tegen een te hoge stikstofdepositie. De provincies zijn voornamelijk verantwoordelijk voor de uitvoering van de herstelmaatregelen. De kosten van deze herstelstrategieën bedragen € 27 mln per jaar (LEI, 2012). Met de introductie van herstelmaatregelen in de PAS hoeven initiatiefnemers zelf geen mitigerende maatregelen meer te nemen. De omvang van de kosten van deze mitigerende maatregelen is onduidelijk. Echter, wanneer wordt aangenomen dat initiatiefnemers alleen maatregelen nemen die kosteneffectief zijn en de overheid hetzelfde doet dan geldt dat de jaarlijkse kosten van de herstelmaatregelen overeenkomen met de uitgespaarde kosten voor initiatiefnemers.
Voor industriële activiteiten in COROP gebieden met een zeehaven gaat het om jaarlijks bedrag van € 6,75 miljoen aan vermeden kosten voor mitigerende maatregelen. In België en Duitsland dient een initiatiefnemer zelf eventuele mitigerende maatregelen te nemen en deze te bekostigen.
Ten aanzien van de financiering van mitigerende maatregelen leidt de PAS dus tot een relatief kleine verandering van het level playing field in het voordeel van Nederlandse zeehavens.

4.3 GELUID – VERSCHILLEN IN NORMEN EN METHODE

Uit de juridische verschillenanalyse met betrekking tot het thema geluid kan het volgende worden geconcludeerd:

- Voor inrichtingen aan de rand van een zeehavengebied op relatief korte afstand van woningen verschillen de geluidsnormen in Nederland niet zozeer van de geluidsnormen in Duitsland en België dat deze verschillen het level playing field beïnvloeden.
- Voor inrichtingen midden in het zeehavengebied of aan de zeezijde van het havengebied op relatief grote afstand van woningen zullen de Nederlandse geluidsnormen – rekening houdend met de cumulatie van geluid van veel verschillende inrichtingen en vastgestelde hogere waarden – in de praktijk meestal strenger zijn dan de Belgische en Duitse normen.[16]
- In Nederland wordt een meteocorrectiefactor van 5 dB(A) in de berekening gebruikt. In België wordt geen meteocorrectiefactor gehanteerd. In Duitsland is de gebruikte correctiefactor afhankelijk van de situatie 0 tot 5 dB(A).

Om een beeld te verkrijgen van de gevolgen van verschillen in normen voor het level playing field is een (fictieve) case uitwerkt. In deze case is geanalyseerd hoeveel ruimte voor chemische activiteiten (uitgedrukt in m^2) beschikbaar is wanneer de inrichting van een terrein van 1.000 ha met activiteiten als raffinage en petro-chemie wordt getoetst aan de hand van Nederlandse, Duitse en Belgische normen. In de case wordt als het ware bepaald hoeveel m^2 beschikbaar is voor raffinage en petrochemie binnen de ‘geluidskoepel’ die (mede) wordt bepaald door de gehanteerde normen. Hieronder staan de uitgangspunten van de case samengevat.

Uitgangspunten case geluid

In de case gaat het om een terrein van 1.000 hectare (3,16 km x 3,16 km). Op dit terrein worden activiteiten gevestigd zoals raffinage en petrochemie. In totaal gaat het om 16 inrichtingen. Voor de geluidsproductie is uitgegaan van 70 dB(A) per m^2 productieoppervlak en een gemiddelde bronhoogte van 10 meter. Dit verschilt niet tussen de landen.

Voor de 16 inrichtingen is aangenomen dat deze op 3.000 meter afstand van woningen gelegen zijn. Omdat het geluidsniveau in de nachtperiode vooral bepalend is voor de beoordeling wordt de norm voor de nachtperiode gehanteerd. Voor Nederland, België en Duitsland zijn respectievelijk 40 dB(A), 30 dB(A) en 40 dB(A). In de berekening is ook gebruik gemaakt van een meteocorrectiefactor. Voor Nederland is 5 dB(A) aangehouden, voor Duitsland 3 dB(A)[17] en België 0 dB(A).

Resultaten berekeningen

De berekeningen maken duidelijk dat het cumulatieve niveau van de geluidsbelasting bij toepassing van de Nederlandse norm en meteocorrectiefactor 46 dB(A) bedraagt. Dit cumulatieve niveau is 6 dB(A) boven de voorkeursgrenswaarde. Er is in dit geval een geluidsruimte beschikbaar van 64 dB(A) per m^2.

Het beeld in België is anders. Omdat hier per inrichting wordt getoetst maken we in de resultaten een onderscheid naar een ruimte voor de dichtstbijzijnde inrichting en die voor de inrichting op de grootste afstand. Het geluidsniveau van de inrichting die het dichtst bij de woning staat is gelijk aan 42 dB(A). Dit is 12 dB(A) boven de richtwaarde. Voor deze inrichting is een ruimte van 58 dB(A) per m^2 beschikbaar. De geluidsbelasting van de inrichting die op de grootste afstand is gelegen van de woningen is gelijk aan 35 dB(A), dit is 5 dB(A) boven de richtwaarde. Voor deze inrichting is 65 dB(A) per m^2 beschikbaar.

---

[16] Of verschillen in normen daadwerkelijk iets betekenen voor het level playing field is afhankelijk van de lokale situatie. Bepalend zijn de precieze afstand van de bedrijven tot woningen, in Duitsland en Belgie het type gebied waarin een woning ligt (bijvoorbeeld gemengd gebied, woonwijk, woningen binnen 500 m van industrieterrein, e.d.), het heersende omgevingsgeluid, in Nederland de hoogte van de vastgestelde HGW- of MTG-waarde, de exacte ligging van de zonegrens, etc.

[17] De hoogte van de Duitse meteocorrectiefactor is locatie afhankelijk en op basis van expert kennis geschat.

Bij toepassing van de Duitse norm en meteocorrectiefactor is de cumulatieve geluidsbelasting (alle inrichtingen) gelijk aan 48 dB(A). Dit cumulatieve niveau is 6 dB(A) boven de voorkeursgrenswaarde. Er is in dit geval een geluidruimte beschikbaar van 64 dB(A) per m². In Duitsland worden echter alleen de belangrijkste inrichtingen betrokken in de beoordeling van de cumulatieve geluidsbelasting. Hier is aangenomen dat zes inrichtingen worden opgenomen in de beoordeling. Het berekende cumulatieve niveau bedraagt dan 46 dB(A). Dit is 6 dB(A) boven de grenswaarde. Gemiddeld is, met toepassing van de Duitse normen en systematiek, 64 dB(A) per m² beschikbaar.

De voor inrichtingen beschikbare geluidsruimte per m² kunnen worden omgerekend naar een oppervlakte van een inrichting in de drie landen. Er is aangenomen dat de inrichting in Nederland een oppervlakte heeft van 10.000 m². Vervolgens relateren worden hier de oppervlaktes van “Duitse” en “Belgische” inrichtingen aan gerelateerd. Onderstaande Tabel 9 vat de uitkomsten samen.

	Nederland	België	Duitsland
Geluidsruimte per m²	64 dB(A)	58 dB(A) voor inrichtingen op kortste afstand van woningen 65 dB(A) voor inrichtingen gelegen op grootste afstand van woningen	64 dB(A)
Oppervlakte inrichting in m²	10.000	2.500 (dichtst bij woningen gelegen inrichting) 12.500 (inrichting op grootste afstand van woningen)	10.000

Tabel 9. Geluidsruimte vertaald naar gemiddelde oppervlakte van een inrichting raffinage en petrochemie.

De resultaten maken duidelijk dat verschillen tussen in beoordelingssystematiek en meteocorrectiefactoren niet leiden tot een ongelijk level playing field tussen Nederlandse en Duitse zeehavens. De hogere meteocorrectiefactoren in Nederland compenseren, in de case, het effect van het opnemen van minder inrichtingen in de Duitse beoordeling.
Ten opzichte van de Belgische zeehavens bestaat er in de case, wel een ongelijk level playing field. De beoordelingssystematiek waarbij per inrichting wordt getoetst levert een voordeel op voor Vlaamse zeehavens en dus een nadeel voor de Nederlandse. Dit nadeel geldt vooral voor inrichtingen in het midden of aan de zeezijde van havengebied op grote afstand van woningen. De Nederlandse meteocorrectiefactor is niet voldoende om het nadeel weg te nemen.

In de case is de oppervlakte van een inrichting beoordeeld met de Belgische systematiek en norm 25% groter (gemiddelde oppervlakte 12.500 m²). Dit heeft gevolgen voor de toegevoegde waarde die een dergelijke inrichting kan produceren.

Of verschillen in geluidsruimte daadwerkelijk optreden is afhankelijk van lokale omstandigheden. In oude havengebieden waar woningen dichtbij het industrieterrein liggen, zijn de uitkomsten mogelijk anders. Dit komt vooral de afstand tot de woningen bepalend is. Bij gelijke geluidsproductie zal de geluidsbelasting per inrichting anders zijn dan in de hierboven beschreven case. De gevolgen van een norm zijn daarmee ook anders.

Vanwege de grote invloed van lokale factoren, is hier afgezien van het vertalen van verschillen in productieoppervlak naar verschillen in toegevoegde waarde en deze verschillen verder op te schalen naar

bijvoorbeeld COROP-gebieden of sectoren. De resultaten van de case geven wel duidelijk aan dat er een ongelijk speelveld is.

4.4 WATER – VERSCHILLEN IN HEFFINGEN

Uit de juridische verschillenanalyse komt naar voren dat bedrijven in België en Duitsland moeten betalen voor het onttrekken van oppervlaktewater en voor het lozen van koelwater op het oppervlaktewater. Nederland kent dergelijke heffingen niet.

Ten aanzien van het lozen van koelwater gelden enkele kanttekeningen. Ten eerste, in Nederland hoeven bedrijven niet te betalen voor het lozen van koelwater indien dit niet verontreinigd is. Wanneer er wel sprake is van verontreiniging dan dient een bedrijf een verontreinigingsheffing te betalen, de hoogte hiervan is afhankelijk van het aantal vervuilingseenheden. In de België en Duitsland wordt op dezelfde wijze omgegaan met vervuilde (punt)lozingen. Voor 'schoon' koelwater betaalt een bedrijf in Nederland geen heffing mits het water geloosd wordt op het waterlichaam waaraan het onttrokken is. Het begrip waterlichaam is hierbij zeer eng gedefinieerd.

Sterk Consulting (2012) heeft voor het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een Europese verkenning uitgevoerd naar de doorberekening van kosten van waterdiensten aan de eindgebruiker. Uit deze studie blijkt dat een bedrijf in België circa 0,3 cent per m^3 betaalt voor de onttrekking van oppervlaktewater en 0,7 cent per m^3 voor lozing van koelwater. Indien het onttrokken oppervlakte op het zelfde waterlichaam wordt geloosd dan kan de heffing met maximaal met de helft worden verminderd, In Duitsland is dit respectievelijk 0,8 cent per m^3 en 0,5 cent per m^3.

In Nederland gebruikt de gehele chemische industrie jaarlijks 2.206 mln. m^3 oppervlaktewater (Bron: CBS-Statline). Voor de chemische industrie in de COROP-gebieden met een zeehaven is dit bij benadering 551 mln m^3. In Duitsland zouden deze bedrijven voor de onttrekking van deze hoeveelheid oppervlaktewater jaarlijks € 4,4 mln. betalen en in België is dit € 0,82 mln (bij maximale restitutie). Wanneer de onttrokken hoeveelheid "schoon" wordt geloosd op hetzelfde waterlichaam dan bedragen de kosten met de Duitse tarieven jaarlijks € 2,75 mln. en met de Belgische tarieven € 3,86 mln. Dit betekent dat de chemische industrie in de COROP-gebieden met een zeehaven een jaarlijks voordeel hebben € 7,2 mln. ten opzichte van de situatie in Duitsland en € 4,7 mln. ten opzichte van de situatie in België.
Ten aanzien van onttrekking van oppervlaktewater en de lozing van koelwater bestaat er dus een ongelijk speelveld dat in het voordeel is van de Nederlandse zeehavens.

4.5 BODEM – VERSCHILLEN IN NORMEN VOOR TOEPASSEN GROND

In Nederland, België en Duitsland bestaan verschillende grenswaarden ten aanzien van Tributyltin (TBT) in baggerspecie. Wanneer de hoeveelheid TBT lager is dan de grenswaarde mag dit verspreid worden op open zee. In andere gevallen moet de baggerspecie opgeslagen worden in een baggerdepot of worden gereinigd.

Uit gegevens van het compendium voor de leefomgeving blijkt dat in de periode 2007-2011 ruim 113 mln. m^3 zoute baggerspecie vrij is gekomen. Hiervan was 3,6 mln m^3 niet verspreidbaar op zee.

Periode	Verspreidbaar	Niet verspreidbaar
2007-2011 (prognose)	109,4 miljoen m3 (in situ)	3,6 miljoen m3 (in situ)

Tabel 10. Vrijgekomen zoute baggerspecie in Nederland (Bron: Compendium voor de leefomgeving, AKWA 2008).

Omdat TBT vaak de meest kritische stof is, en dus reden voor het niet kunnen verspreiden, is in deze case aangenomen dat het TBT-gehalte (2% organische stof) hoger was dan de grenswaarde van 13 ppb.
Bij toepassing van de Belgische norm (3 ppb bij 2% organische stof) zou de hoeveelheid baggerspecie die in Nederland wordt aangemerkt als "niet-verspreidbaar", ook in België "niet-verspreidbaar" zijn.
Echter, de totale hoeveelheid "niet-verspreidbare" baggerspecie neemt toe. Omdat de precieze hoeveelheid TBT in de verspreidbare baggerspecie onduidelijk is, is er in de case geen rekening gehouden met deze toename. Wanneer op de Duits norm (20 ppb bij 2% organische stof) wordt toegepast dan mag waarschijnlijk de gehele hoeveelheid (3,6 mln m3) in Nederland als "niet verspreidbaar" aangemerkte baggerspecie op zee worden verspreid. Mogelijk is deze hoeveelheid groter.

Baggerwerkzaamheden brengen kosten met zich mee. De hoogte worden bepaald door kosten voor ontgraving, transport, overslag, stortkosten en eventuele acceptatiekosten voor het gebruik van een depot. Met betrekking tot de kosten voor ontgraving en transport kan worden vermeld dat deze niet verschillen tussen de categorieën "verspreidbaar" en "niet-verspreidbaar". Voor ontgraven en transport binnen een straal van 70 km wordt circa € 6 per m^3 gerekend. Echter, voor het opslaan van verontreinigde slib in de, bijvoorbeeld, de Slufter worden aanvullende kosten gemaakt van circa € 13,60 per m^3 (overslag en acceptatiekosten). De kosten voor reiniging zijn hoger.

> De kosten voor reinigen per ton droge stof variëren van circa € 22 tot € 30 (of € 17 tot € 20 bij onderafdichting met compost) voor landfarming tot aan € 31 tot € 39 voor reactortechnieken[18] Bedrijven zullen daarom storten van bagger verkiezen boven reinigen. Daarom is in de berekening uitgegaan van storten.

Dit betekent dat met de toepassing van de Nederlandse en Belgische norm er minimaal € 49 mln. extra moet worden betaald voor de verwerking van baggerslib in de periode 2007-2011. Verschillen in normen ten aanzien van TBT leiden dus tot een ongelijk speelveld, met een voordeel voor Duitse zeehavens. Wel dient te worden vermeld dat het nadeel voor Belgische zeehavens groter dan is voor de Nederlandse zeehavens.

[18] http://www.bodemrichtlijn.nl/Bibliotheek/bodemsaneringstechnieken/h-behandelen-en-bestemmen-va9446/h5-natuurlijke-technieken/factsheet-het-biologisch-reinigen-van-baggerspecie

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 CONCLUSIES

In dit onderzoek is een brede analyse gedaan naar verschillen in nationale wet- en regelgeving tussen Nederland, Vlaanderen en Duitsland. Voor zes belangrijke thema's van de fysieke leefomgeving waar zeehavens mee te maken hebben, bodem, externe veiligheid, geluid, lucht, natuur en water, is gezocht naar verschillen. Daarbij is gekeken naar drie aspecten van wet- en regelgeving die relevant zijn voor de meest voorkomende ontwikkelingen in zeehavens: toetsingskaders, instrumentarium en procedures. In totaal zijn 27 analyses uitgevoerd.

Ten aanzien van de thema's zijn er geen grote verschillen gevonden. Dit is in lijn met de verwachtingen. Voor alle thema's, behalve bodem, zijn er namelijk door de Europese Unie de afgelopen decennia verordeningen en/ of richtlijnen opgesteld die zijn geïmplementeerd in nationale wet- en regelgeving. Eventuele verschillen in wet- en regelgeving tussen de landen zitten in interpretatieverschillen en daarom in 'details'. Bovendien is er op veel thema's internationale afstemming over regelgeving.

Tussen de toetsingskaders van de landen zijn de meeste verschillen gevonden. De verschillen zijn klein en de meeste verschillen hebben geen gevolgen voor het level playing field, omdat Nederlandse zeehavens er in de uitvoeringspraktijk niet mee te maken krijgen. Het mogelijke effect wordt vaak 'ondervangen' door andere regelgeving. Regelgeving over Best Beschikbare Technieken heeft bijvoorbeeld een grote impact op milieugebruiksruimte, maar wordt in alle onderzochte landen toegepast en bevordert in grote mate een gelijk speelveld.

Vier gevonden verschillen hebben mogelijk gevolgen voor het level playing field van zeehavens. De normen voor het toepassen van grond (met TBT als meest kritische stof voor vrij te verspreiden zoute bagger) zijn in Vlaanderen het meest stringent en in Duitsland het meest gunstig. Het toetsingscriterium voor de vergunningplicht ten aanzien van stikstofdepositie is in Nederland strenger dan in Vlaanderen en Duitsland. Tot slot verschillen de marges rondom de normen voor geluidsbelasting en de methodiek voor de effectbeoordeling van geluidsbelasting. In Nederland en Duitsland wordt een cumulatieve beoordeling uitgevoerd, in Vlaanderen wordt alleen op inrichtingenniveau de geluidsbelasting beoordeeld. Nederland kent een maximale meteocorrectiefactor, Vlaanderen hanteert dit niet en Duitsland zit er tussen in.

De verschillen in het instrumentarium van de landen zijn beperkt. De Programmatische Aanpak Stikstof in Nederland is als groot verschilpunt naar voren gekomen. Dit instrument is (nog) niet in de andere landen in werking. Ook is er een verschil in heffingen voor het onttrekken van oppervlaktewater. Deze worden in Vlaanderen en Duitsland gehanteerd, maar niet in Nederland. Bovendien verschillen de hoogtes van de heffingen in de landen.

Tot slot zijn er tussen de procedures van de landen voor de meeste thema's verschillen in de beslistermijnen over vergunningen, veelal afhankelijk van de procedure en de kenmerken van het

initiatief. Verschillen in beslistermijn hebben geen gevolgen voor het level playing field, omdat de initiatiefnemer dit goed kan beheersen in de projectvoorbereiding en het zodoende niet leidt tot gederfde inkomsten.

De gevolgen voor het level playing field van de bovenstaande verschillen in toetsingskaders en instrumentarium zijn nader onderzocht. Daarbij is voor een representatieve situatie voor de Nederlandse zeehavens de effecten van de Nederlandse, Vlaamse en Duitse regelgeving op de milieugebruiksruimte bepaald.

Door de verschillende normen ten aanzien van TBT kunnen Duitse zeehavens op een goedkopere manier hun baggerslib verwerken. De Nederlandse zeehavens ondervinden hiervan een nadeel dat minimaal € 9 mln. per jaar groot is. Zij hebben overigens een voordeel ten opzichte van de Belgische zeehavens.

De Belgische zeehaventerreinen hebben beduidend grotere geluidsruimte voor activiteiten zoals raffinage en petrochemie dan Nederlandse en Duitse zeehavens. Dit komt door een samenspel van positieve en negatieve effecten van de verschillen in normen en beoordelingssystematiek. Hoe groot het voordeel in economische termen is voor Belgische zeehavens is niet berekend, omdat dit te sterk afhankelijk is van de locatiespecifieke omstandigheden.

Verschillen in het toetsingscriterium voor de vergunningplicht ten aanzien van stikstofdepositie kunnen leiden tot een nadeel voor de Nederlandse zeehavens. De sectoren chemie, raffinage en energie in COROP-gebieden met een zeehaven kunnen, bij toepassing van de Duitse en Vlaamse toetsingscriterium, potentieel meer toegevoegde waarde toetsing- of vergunningsvrij produceren. Dit effect heeft alleen daadwerkelijk gevolgen voor het level playing field wanneer er geen vergunningen worden afgegeven op basis van de nadere ecologische beoordeling in het kader van de vergunningplicht. Er zijn geen concrete voorbeelden bekend dat dit in Nederland speelt. Het is dus niet zo dat de zeehavengerelateerde activiteiten de berekende toegevoegde waarde 'mislopen'.
De PAS neemt de potentiele effecten van verschillen in toetsingscriterium op de vergunningsvrije depositieruimte weg. Dit is vooral het gevolg van de verschuiving van depositieruimte van de landbouw, verkeer, etc. naar de sectoren chemische industrie, raffinage en energie. De PAS werkt dus in het voordeel van de Nederlandse zeehavens.

Het speelveld is in het voordeel van Nederlandse zeehavens als gevolg van het ontbreken van heffingen voor het onttrekken van oppervlakte water en het lozen van koelwater. Het gaat om een voordeel dat jaarlijks € 4,7 mln. tot € 7,2 mln. groot is.

De berekende effecten zijn *geen* indicatie van de toegevoegde waarde die Duitse of Belgische zeehavens additioneel kunnen realiseren. We hebben alleen met de 'regelgevingsbril van de buren' naar de Nederlandse situatie gekeken. Of de voordelen en nadelen van de landen voor de afzonderlijke thema´s elkaar compenseren, is onduidelijk. In tabel 11 zijn de uitkomsten van de analyse samengevat. Tevens is per land aangegeven wat het gevolg is van een eventueel verschil voor het level playing field.

Thema	Gevonden verschillen in wet- en regelgeving	Verwachte gevolgen voor concurrentiepositie		
		Nederland	België	Duitsland
Bodem Landbodem Bescherming en sanering	Geen	0	0	0
Bodem Toepassen grond	Toetsingskader: strengere normen vrij verspreidbaar TBT in Vlaanderen, in Duitsland meest gunstig.	+	0	++
Externe veiligheid	Toetsingskader: risicobenadering in Nederland en Vlaanderen, effectbenadering in Duitsland Instrumentarium: Duitsland kent vergunningsplicht. Nederland en Vlaanderen via m.e.r.	0	0	0
Geluid	Toetsingskader: verschillende marges in normen tussen landen. Cumulatieve beoordeling in Nederland en Duitsland, beoordeling op inrichtingsniveau in Vlaanderen. Meteocorrectiefactor in Nederland (max.) en Duitsland, niet in Vlaanderen. Procedures: verschillen in beslistermijnen	0	+	0
Lucht	Toetsingskader: Duitsland kent beperkt aanvullende toetsing, Vlaanderen en Nederland niet. Procedures: verschillen in beslistermijnen	0	0	0
Natuur Gebiedsbescherming Natura 2000	Toetsingskader: toetsingscriterium vergunningsplicht voor stikstofdepositie	0	+	+
Natuur Gebiedsbescherming Natura 2000	Instrumentarium: Nederland heeft Programmatische Aanpak Stikstof	+	0	0
Natuur Gebiedsbescherming Natuurnetwerken	Toetsingskader: toets aan externe werking in Duitsland en Vlaanderen, niet in Nederland Procedures: verschillen in beslistermijnen	0	0	0
Natuur Soortenbescherming	Procedures: verschillen in beslistermijnen	0	0	0
Water Ruimtelijke ingrepen	Geen	0	0	0
Water Lozingen en onttrekkingen	Instrumentarium: heffingen voor onttrekkingen in Duitsland en Vlaanderen, niet in Nederland. Verschillen in hoogte heffingen voor lozingen tussen landen	+	0	0

Tabel 11: Samenvatting van de gevonden verschillen in wet- en regelgeving op de onderzochte thema's en de verwachte gevolgen hiervan voor het level playing field. Hierbij is per thema het land met de meest stringente wet- en regelgeving als referentie aangehouden, de bijbehorende score is dan 0 (neutraal). Een + geeft aan dat een land een voordeel heeft ten opzichte van het land met de meest strenge wet- en regelgeving.

5.2 AANBEVELINGEN

Het is van belang om de uitkomsten van dit onderzoek te bezien in het licht van alle factoren die uiteindelijk het level playing field bepalen. Zo zijn de economische gevolgen van een ongelijk level playing als gevolg van verschillen en nationale wet- en regelgeving zeer beperkt ten opzichte van die van verschillen in overheidsfinanciering van zeehavens door de landen. Uit de studie van RHV-EUR/Ecorys blijkt dat Duitse en Vlaamse zeehavens vanuit de overheden een bijdrage van respectievelijk € 1,18 en € 1,12 per ton aan overgeslagen goederen krijgen. Rekening houdend met het Nederlandse overslagvolume van 590 mln ton gaat het om een bedrag van € 661 tot € 696 mln per jaar.

Ten aanzien van het concurrentienadeel binnen het thema Natuur is voor de Nederlandse zeehavens met de invoering van de PAS een adequate oplossing gevonden. Er blijft wel een potentieel concurrentienadeel bestaan. Dit treedt alleen op wanneer de PAS onvoldoende ontwikkelruimte biedt en er daardoor minder vergunningen worden afgegeven. Beïnvloedt daarom de uitwerking van een PAS in België, zodat hiermee een harmonisatie van het toetsingskader plaatsvindt. Het is te overwegen om ook in Europees verband de harmonisatie van het toetsingskader te agenderen.

De gevolgen van verschillen in regelgeving binnen het thema geluid konden in dit onderzoek niet in economische waarde worden uitgedrukt. Dat komt doordat veelal lokale factoren de werkelijke gebruiksruimte bepalen. De indicatieve omvang van het effect, zoals berekend in dit onderzoek, is groot. Daarom is vervolgonderzoek gewenst. Gedacht kan worden aan cases waarin voor verschillende haventerreinen de toetskaders van de drie landen worden toegepast en de gevolgen berekend. Hierdoor kunnen de randen van het speelveld in kaart worden gebracht.

Het nadeel voor de Nederlandse zeehavens van het ongelijke speelveld ten aanzien van bodem is relatief klein. Bovendien neemt het gehalte TBT af door het (inter)nationaal beleid. Het nadeel zal daarom afnemen. Daarom is het aan te bevelen op dit onderwerp niet of beperkte inzet te plegen.

Een doel van de Omgevingswet is het vergroten van de lokale en regionale bestuurlijke afwegingsruimte. Dit impliceert mogelijkheden om op verschillende manieren om te gaan met nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, met mogelijke ongewenste gevolgen voor de concurrentiepositie van onze zeehavens. In de consultatie van professionals in dit onderzoek zijn veel signalen afgegeven over lokale/ regionale verschillen in de uitvoeringspraktijk, mede als gevolg van de bestuurscultuur en lokale en/ of regionale uitwerking van regelgeving. Agendeer daarom breed de (on)wenselijkheid van decentrale afwegingsruimte versus gelijk speelveld voor sectoren.

Bijlage 1 Bronnen

Documenten

PBL (2010), *Grootschalige Stikstofdepositie in Nederland; Herkomst en ontwikkeling in de tijd,* Bilthoven/Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

LEI (2012), *Economisch Perspectief van de PAS; Baten en kosten van de Programmatische Aanpak Stikstof in Natura 2000-gebieden*, LEI Wageningen UP, Den Haag.

PBL (2014), *Beoordeling Programmatische Aanpak Stikstof; De verwachte effecten voor natuur en vergunningsverlening*, Bilthoven/Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

RHV-Erasmus Universiteit / Ecorys (datum onbekend), *Level Playing Field. Onderzoek naar concurrentieverstoringen tussen zeehavens.* RHV, in samenwerking met Erasmus Universiteit en Ecorys. I.o.v. Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Bijlage 2 Verantwoording

Tijdens de uitvoering van het onderzoek is er afstemming geweest met een begeleidingsgroep. De samenstelling van deze begeleidingsgroep en overlegmomenten staan hieronder genoemd.

Samenstelling begeleidingsgroep

Naam	Rol	Organisatie	Deskundigheid
Dhr. O. Rosier	Opdrachtgever, voorzitter	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Bereikbaarheid	Zeehavens
Dhr. E. de Boer	Lid	Rijkswaterstaat	Bodem
Dhr. F. Bouman	Lid	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Milieu en Internationaal	Externe veiligheid
Mevr. B. van Golen	Lid	Ministerie van Economische Zaken, DG Natuur en regio	Natuur
Mevr. S. Mol	Lid	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Ruimte en Water	Water
Dhr. C. Peelen	Lid	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Bereikbaarheid	Zeehavens
Dhr. A. Arbouw	Agendalid	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Milieu en Internationaal	Externe veiligheid
Dhr. T. Bos	Agendalid	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Milieu en Internationaal	Geluid
Dhr. B. Naarding	Agendalid	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Milieu en Internationaal	Lucht

Tabel 12 Samenstelling begeleidingsgroep

Bijeenkomsten met begeleidingsgroep

Datum	Onderwerp
13 november 2014	Startbijeenkomst. Bespreken en afstemmen aanpak onderzoek
11 december 2014	Bespreken concept resultaten analyse verschillen in regelgeving op basis van tussenrapportage.
12 februari 2015	Bespreken voorstel uit te werken cases, inclusief methode
12 maart 2015	Bespreken concept eindrapport

Tabel 13 Overzicht bijeenkomsten met begeleidingsgroep

De begeleidingsgroep heeft op twee tussenversies van het rapport schriftelijk gereageerd:
- Rapport fase 1, juridische verschilanalyse d.d. 10 december 2014
- Concept eindrapport d.d. 6 maart 2015

Gesprekken met leden begeleidingsgroep ten behoeve van aanpak effectbepaling

Naam	Organisatie	Onderwerp
Dhr. E. de Boer	Rijkswaterstaat	Bodem
Dhr. F. Bouman	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Milieu en Internationaal	Externe veiligheid
Dhr. W.F.A.M. van Sambeek	Ministerie van Economische Zaken, DG Natuur en regio	Natuur
Dhr. T. Bos	Ministerie Infrastructuur en Milieu, DG Milieu en Internationaal	Geluid

Tabel 14 Overzicht gesprekken ten behoeve van de uitwerking van aanpak van de effectbepaling

Bijeenkomst met vertegenwoordigers vanuit zeehavenbedrijfsleven

Ook heeft er op 27 januari 2015 een bijeenkomst met vertegenwoordigers vanuit het zeehavenbedrijfsleven plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst zijn de concept resultaten besproken. Voorafgaand aan de bijeenkomst is een tussenrapportage met de resultaten van de analyse naar de verschillen in regelgeving toegezonden.

In onderstaande tabel staan de deelnemers aan dit overleg.

Naam	Organisatie
Dhr. O. Rosier (voorzitter)	Ministerie van IenM
Dhr. R. Tieman	Deltalinqs
Dhr. J. Rentrop	Havenschap Moerdijk
Dhr. T. van Breemen	Havenbedrijf Amsterdam
Mevr. Yvette Oostelbos	Groningen Seaports

Tabel 15 Deelnemers bijeenkomst zeehavenbedrijfsleven op 27 januari 2015

Bijlage 3 Overzicht wet- en regelgeving

Bijlage 3.1 Bodem

Geen EU Kaderrichtlijn voor bodem

In 2006 heeft de Europese Commissie een voorstel gepubliceerd voor een EU Kaderrichtlijn 'thematische strategie voor bodembescherming'. De Kaderrichtlijn werd noodzakelijk geacht omdat de Europese bodem verder zou moeten worden beschermd. Diverse lidstaten, vonden de Kaderrichtlijn veel te ver gaan en waren ook van oordeel dat de Kaderrichtlijn in strijd is met het subsidiariteitsbeginsel. Uit een publicatie in het publicatieblad van de Europese Unie van 21 mei 2014 volgt dat inmiddels is beslist dat het voorstel voor de Kaderrichtlijn voor de bescherming van de bodem is ingetrokken.

	Nederland	België - Vlaanderen	Duitsland
Wet- en regelgeving	Wet bodembescherming (Wbb)	Bodemdecreet en VLAREBO	Bundesbodenschutzgesetz (BBodSchG)
Bescherming van	De Wbb geeft een wettelijk kader: 1.de bescherming van de bodem tegen verontreiniging. 2.regelt wanneer onderzoek en evt. sanering nodig is.	Het Bodemdecreet bestaat uit twee belangrijke onderdelen: 1. Het curatieve deel gaat over bodemsanering en regelt wanneer bodemonderzoek en bodemsanering moet gebeuren 2.Het preventieve deel gaat over bodembescherming.	De Federale Wet bodembescherming Regelt:1.Bescherming van de bodem 2.wanneer de bodem gesaneerd moet worden
Toetsing	Bij nieuwe bodemverontreiniging is sanering altijd vereist (zorgplicht), voor zover het redelijkerwijs verlangd kan worden. Bij historische bodemverontreiniging (van voor 1987) moet gesaneerd worden als er onacceptabele risico's voor de mens, ecosystemen of het grondwater zijn.	1.Bij nieuwe verontreiniging (na 1995) is bodemsanering nodig als de bodemsaneringsnormen overschreden worden. 2.Bij historische verontreiniging (voor 1996) is bodemsanering noodzakelijk als de bodemverontreiniging een risico oplevert of kan leiden tot nadelige beïnvloeding van mens of milieu, 3.Bij gemengde verontreiniging hangt de saneringsnoodzaak of van het grootste aandeel (nieuw of historisch).	Bij overschrijding van grenswaarden (prüfwerte) in de bodem gelden voorschriften voor treffen van saneringsmaatregelen. Afweging maatregelen op basis van kosten, doel en zorgplicht voor milieu en maatschappij.
stappen	1.Verkennend onderzoek 2.Nader onderzoek 3.Saneringsplan 4.Uitvoering sanering 5.Evaluatie	1.Oriënterend bodemonderzoek 2.Beschrijvend bodemonderzoek 3.Bodemsaneringsproject (plan) 4.Bodemsaneringswerk 5.Eindevaluatieonderzoek.	1.Oriënterend bodemonderzoek 2.Detail bodemonderzoek 3.Saneringsonderzoek (afwegingen) 4.Bodemsaneringsplan
Bevoegd Gezag	12 provincies en 29 'rechtstreekse' gemeenten	OVAM	In Hamburg de afdeling stadsontwikkeling en milieu
Duur behandeling saneringsplan	5 tot 15 weken	De beoordelingstermijnen van de OVAM zijn: - 60 dagen voor een oriënterend bodemonderzoek - 60 dagen voor een beschrijvend bodemonderzoek - 90 dagen voor een bodemsaneringsproject (30 dagen in geval van een beperkt bodemsanerings-project	Er is geen vergunning nodig. Duitsland werkt met erkende bodemintermediairs. Eisen ten aanzien van bodemonderzoek of sanering worden via de bouwvergunning of milieuvergunning meegenomen.

		wat mogelijk is bij beperkte bodemsaneringswerken)	

Toepassen van grond

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Besluit bodemkwaliteit (Bbk)	Bodemdecreet en VLAREBO	Bundesbodenschutzgesetz (BBodSchG)
Bescherming van	1.de gebruikers van het gebied 2.het grondwater 3.tegengaan verspreiding verontreinigde grond	Om de verspreiding van bodemverontreiniging te beheersen werden voorwaarden voor het gebruik van uitgegraven bodem en een procedure voor het traceren van uitgegraven bodem vastgelegd.	1.de gebruikers van het gebied 2.het grondwater
Toetsen aan	De grenswaarden uit de Regeling bodemkwaliteit (variëren voor verschillende soorten toepassingen). Gegevens uit de bodemkwaliteitskaart of door onderzoek (partijkeuring) verkregen. Maximale partijgrootte is 10.000 ton.	Er wordt getoetst aan de waarden voor vrij gebruik van uitgegraven bodem in dien de grond wordt hergebruikt als bodem of aan de waarden voor het gebruik van uitgegraven bodem als bouwkundig bodemgebruik of in vormvast product. In dit laatste geval wordt ook getoetst aan de uitloogbaarheidswaarden voor het gebruik van uitgegraven bodem als bouwkundig bodemgebruik of in vormvast product.	Bij gehaltes beneden de voorzorgwaarden (gebruik-specifiek) kan grond zonder meer toegepast worden . Daarboven moet de extra belasting (door uitloging) getoetst worden en binnen grenzen blijven. Gegevens door onderzoek verkrijgen (DIN52101); maximale partijgrootte is 1.000 ton. Eventueel kan beperkt onderzoek voldoende zijn.
Instrument	Verplichte Melding van iedere toepassing van grond (5 dagen voorafgaand aan toepassen) bij de overheid (meldpunt). .	De belangrijkste bepalingen van de grondverzetsregeling zijn: - voor de uitvoering van de meeste grondwerken is een bodemonderzoek (technisch verslag) verplicht en wordt de kwaliteit van de uitgegraven of uit te graven bodem bepaald. Op basis van het technisch verslag wordt er bepaald waar en hoe de uitgegraven van bodem gebruikt kan worden. - De traceerbaarheids-procedure zorgt ervoor dat er een verband kan gelegd worden tussen de plaats van de uitgraving en de	Onderzoek is niet verplicht ! De ontvanger van de grond bepaalt of hij het nodig vind. Overheid kan wel onderzoek eisen.

		plaats van gebruik van de uitgegraven bodem. De traceerbaarheid van de uitgegraven bodem wordt opgevolgd door de erkende bodembeheerorganisaties. ▪ Nadat de uitgegraven bodem is gebruikt, moet de eindgebruiker een kopie van het bodembeheerrapport krijgen dat aantoont dat voldaan is aan de grondverzetsregeling.	
Bevoegd Gezag	Gemeente	OVAM (toezichthoudende overheid). Erkende bodembeheer-organisaties staan in voor de beoordeling van de technische verslagen, het controleren van de traceerbaarheid van de uitgegraven bodem, het afleveren van de bodembeheerrapporten en grondverzetstoelatingen en voor controles.	Gemeente Hamburg afdeling stadsontwikkeling en milieu (toezicht houdende overheid)
Duur	Melden 5 dagen voor aanvang werkzaamheden (digitaal bij nationaal meldpunt)	90 dagen	nvt

Vergunningen

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Wet milieubeheer (Wm)	VLAREM I en II Milieuvergunningsdecreet	-
Bescherming van	Dit is de belangrijkste milieuwet die bepaalt welk wettelijk gereedschap kan worden ingezet om het milieu te Beschermen bij bedrijfsactiviteiten	Vlarem I is een uitvoeringsbesluit van het milieuvergunningsdecreet. Hierin worden de procedures voor de meldingen en milieuvergunningsaanvragen vastgelegd. In het VLAREM II worden de algemene en sectorale voorwaarden beschreven waaraan vergunningsplichtige activiteiten moeten voldoen.	Alle milieucompartimenten Bodemverontreinigingen
Toetsen aan	Wm of activiteitenbesluit – melding/vergunning	Het VLAREM II dat milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater, grondwater, lucht, geluid en bodem bevat	Maximaal toelaatbare waarden voor schadelijke stoffen .
Instrument	Milieuvergunning/ melding	Een bedrijf in klasse 1 of 2 heeft een milieuvergunning nodig. Een bedrijf in klasse 3 heeft alleen meldingsplicht.	-
Bevoegd Gezag	Provincie of gemeente	Provincie i.g.v. klasse 1 Gemeente i.g.v. klasse 2	-
Duur	max. 26 weken	Klasse 1 - 4,5 maand Klasse 2 - 3,5 maand	-
Opmerking		Momenteel doorloopt het milieuvergunningenstelsel conform VLAREM een wijzigingsproces: via een integratiebeweging worden de milieuvergunning en de stedenbouwkundige vergunning samengevoegd binnen de omgevingsvergunning. Ook de vergunnings- en meldingsplichtige activiteiten worden gewijzigd, waarbij handelingen met betrekking tot de natte en droge infrastructuur binnen de grenzen van de zeehandelshavens (Oostende, Zeebrugge, Gent en Antwerpen) onder het Vlaamse bevoegdheidsniveau worden geplaatst. Individuele vergunningen naar bedrijven toe,	

		zullen op provinciaal dan wel gemeentelijk niveau worden beslist. De implementatie van deze wijzigingen wordt verwacht in 2016.	

Waterbodem

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Waterwet. Sluit aan op de Europese Kader Richtlijn Water (KRW).	Bodemdecreet en VLAREBO. Het waterbodembeleid binnen het bodemdecreet is afgestemd op het decreet Integraal Waterbeleid. Het decreet bevat ook de omzetting van de Europese Kader Richtlijn Water (KRW) en de overstromingsrichtlijn.	Regelgeving ook op basis van de Europese Kader Richtlijn Water (KRW).
Bescherming van	Waterkwaliteit, Aquatische ecologie	Waterkwaliteit, Aquatische ecologie	Waterkwaliteit, Aquatische ecologie
Toetsen aan	Handreiking Beoordelen Waterbodems en Achtergronddocument bij de Handreiking beoordelen waterbodems voor de planvorming Uitgangspunt van het toetsingskader waterbodems onder de Waterwet is de gewenste gebiedskwaliteit. Vormt de waterbodem een belemmering voor het halen van de kwaliteitsdoelen voor het watersysteem? Kwantiteitsaspecten ten aanzien van de waterbodem worden onder de Waterwet geregeld in de legger.	Er wordt overgegaan tot bodemsanering als het waterbodemonderzoek de aanwezigheid van een ernstige bodemverontreiniging aantoont. Dit is het geval indien humaantoxicologisch, ecologisch of verspreidingsrisico bestaat.	Bedreiging waterkwaliteit
Instrument	Het toetsingskader kent de volgende stappen: 1. Voortoets 2. Eenvoudige toets 3. Uitgebreide toets	De Vlaamse Regering wijst de waterbodems aan waar de beheerder een waterbodemonderzoek moet uitvoeren Een waterbodemonderzoek heeft tot doel uit te maken of er een ernstige bodemverontreiniging ter hoogte van de waterbodem bestaat.	

Bevoegd Gezag	Rijkswaterstaat	OVAM	
Duur		Beoordeling waterbodemonderzoek: 90 dagen	

Bijlage 3.2 Externe veiligheid

Inrichtingen

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)	Decreet Algemeen Milieubeleid	Geen specifieke wetgeving
Bescherming van	Het Bevi stelt grenzen aan de risico's die inrichtingen vormen voor personen buiten het bedrijfsterrein. Het gaat daarbij onder meer om grote chemische industrieën, LPG-tankstations, opslagloodsen met gevaarlijke stoffen, ammoniakkoelinstallaties en spoorwegemplacementen.	Het decreet Algemeen Milieubeleid regelt in een titel IV de procedure omgevingsveiligheidsrapport (hoofdstuk 5), de procedure ruimtelijk veiligheidsrapport (hoofdstuk 4) en de erkenning van deskundigen voor het opstellen van omgevingsveiligheidsrapporten en/of ruimtelijke veiligheidsrapporten (hoofdstuk 6).	-
Toetsen aan	Het Bevi geeft de risiconormen voor het plaatsgebonden risico (PR) en regels voor het groepsrisico (GR).	De verplichting van een inrichting tot het opstellen van een OVR geldt onder een dubbele voorwaarde, te weten: ▪ de inrichting in kwestie is een hogedrempelinrichting in het kader van het Samenwerkingsakkoord ▪ de inrichting in kwestie moet een aanvraag voor een milieuvergunning of een wijziging van de milieuvergunning indienen.	-
Instrument	De uitwerking van het Bevi is geregeld in de Regeling externe veiligheid inrichtingen (Revi) in de vorm van vaste afstanden voor een aantal inrichtingen, en de wijze waarop de afstanden moeten worden berekend in een kwantitatieve risico analyse (quantitative risk assessment - QRA).	OVR	-
Bevoegd Gezag	Provincie/gemeente	De dienst Veiligheidsrapportering begeleidt het opmaken van het omgevingsveiligheidsrapport.	-

Duur	-	-	-

Buisleidingen

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Besluit externe veiligheid buisleidingen	Richtlijnenboek ondergrondse buisleidingen en Richtlijnenboek bovengrondse hoogspanningsleiding	Geen specifieke wetgeving
Bescherming van	Het Bevb regelt de taken en verantwoordelijkheden van de leidingexploitant en de gemeenten. Dit besluit geeft duidelijkheid over locaties en risicoafstanden voor ondergrondse buisleidingen met gevaarlijke stoffen.	Ondergrondse buisleidingen bovengrondse hoogspanningsleiding	-
Toetsen aan	In de bijbehorende Regeling externe veiligheid buisleidingen (Revb) zijn opgenomen: de aanwijzing van buisleidingen, de risicoafstanden en de rekenmethodiek.	De richtlijnenboeken dienen te worden opgevat als algemeen geldende richtlijnenboeken en gaan daarom uit van een “minimale benadering”. De bespreking van de potentiële effecten geeft weer welke effectgroepen (bijna) altijd onderzocht dienen te worden op een welbepaald mer-niveau. De richtlijnenboeken gaan dus uitdrukkelijk niet uit van een “maximale” benadering waarin alle mogelijk te onderzoeken effectgroepen aangegeven worden.	-
Instrument	▪ Hogedruk aardgasleidingen: Handleiding risicoberekeningen Bevb (Module B) en het rekenpakket CAROLA. ▪ Buisleidingen met aardolieproducten: Handleiding risicoberekeningen Bevb (Module C) en het rekenpakket SAFETI-NL. ▪ Chemicaliënleidingen: Handleiding risicoberekeningen Bevb (Module D) en het rekenpakket SAFETI-NL..	▪ Handleiding voor initiatiefnemers ▪ Houvast voor m.e.r.-deskundigen ▪ Leidraad voor de administratie	-
Bevoegd	Provincie/gemeente	-	-

Gezag			
Duur	-	-	-

Bijlage 3.3 Geluid

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	▪ Wet geluidhinder (Wgh) ▪ Wet milieubeheer (Wm) ▪ Circulaire bouwlawaai	Besluit van de Vlaamse Regering van 22/7/2005 inzake de evaluatie en de beheersing van het omgevingsgeluid en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 1/6/1995 houdende de algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne	Technische Anleitung zum Schutz gegen Lärm (TA Lärm) (Hilfsweise Anwendung)
Bescherming van	De Wet geluidhinder biedt geluidsgevoelige bestemmingen (zoals woningen) bescherming tegen geluidhinder van wegverkeerlawaai, spoorweglawaai en industrielawaai door middel van zonering..	Dit besluit zet de Richtlijn 2002/49/EG van het Europese Parlement en de Raad van 25/6/2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaai om door titel II van het VLAREM aan te passen. Methodiek voor de evaluatie van hinder veroorzaakt door schadelijk of ongewenst geluid.	Bescherming van het publiek en de buurt tegen de schadelijke effecten van lawaai. Betekenis van de TA goedkeuringsprocedures lawaai van commerciële en industriële installaties en de daaruit volgende opdracht voor bestaande installaties een vergunning vereist.
Toetsen aan	Voor de geluidsgevoelige gebouwen en terreinen die binnen bepaalde afstanden (zones) van de verschillende geluidsbronnen liggen, schrijft de Wgh voor dat een aangewezen bevoegd gezag (meestal Burgemeester en Wethouders) (maatwerk)grenswaarden bepaalt. De terminologie die de wet hiervoor hanteert is: ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting. De Wgh kent bandbreedtes waarbinnen het bevoegd gezag moet blijven. Er geldt een voorkeurswaarde (lager mag niet) en een bovengrens	Bedrijven met een zekere impact op het leefmilieu (ingedeelde inrichtingen) moeten in het bijzonder voldoen aan de algemene voorwaarden zoals die omschreven worden in hoofdstuk 4.5. van VLAREM-II. Het specifiek geluid dat een bepaalde inrichting produceert, dient daarbij te worden beperkt tot een maximaal geluidsniveau. De precieze hoogte van dit maximale niveau is daarbij onder meer een functie van de periode van de dag, de aard van de omgeving volgens het gewestplan, of het om een	Schadelijke impact als gevolg van geluid afkomstig van de inrichting voorkomen *Toetsing voor vergunningsplichtige inrichtingen:* Grenswaarde voor normale situatie mag niet meer dan 1 dB(A) overschreden worden of binnen 3 jaar kan worden voldaan. Uitzondering: wanneer achtergrondgeluid overstijgt grenswaarde, dan mag vergunning worden verleend. *Algemene plichten en voorwaarden voor niet*

	(hoger mag niet). De getalsmatige invulling van deze grenswaarden is voor elk type geluidsbron verschillend en is onder andere afhankelijk van de geluidsgevoelige bestemming. Industrielawaai ▪ Gezoneerd BT (wet geluidhinder - artikel 40) en dus geldt een wettelijke zone ▪ Niet gezoneerd BT (‘Handreiking Industrielawaai en Vergunningverlening’	nieuwe of een bestaande inrichting gaat en de al bestaande akoestische kwaliteit van het gebied.	*vergunningsplichtige inrichtingen:* Schadelijke impact moet zoveel mogelijk worden voorkomen (BBT). Onvermijdelijke schade moet zoveel mogelijk worden beperkt. *Toetsing* Geluidsimmissies op basis van gemiddelde bekende waarden mogen grenswaarden niet overschrijden. *Grenswaarden immissie* Industriegebieden: 70 dB(A) Commerciële gebieden: overdag 65 dB(A), ’s nachts 50 dB(A) Kerngebieden (stedelijk): overdag 60 dB(A), ’s nachts 45 dB(A) Woongebieden: overdag 55 dB(A), ’s nachts 40 dB(A) De berekening vindt plaats overdags: 6:00 – 22:00 uur; ’s nachts: 22:00 – 6:00 uur. Op bijzondere tijden, zon- en feestdagen geldt een toeslag op de geluidbelasting van 6 dB(A)
Instrument	De grenswaarden moeten bij de aanleg, dan wel wijzigingen van een (spoor)weg of industrieterrein in acht worden genomen. Dit geldt ook bij vaststelling of herziening van een bestemmingsplan of bij een projectbesluit wanneer de betreffende gronden in een geluidszone zijn gelegen. Onder bepaalde voorwaarden is een hogere geluidsbelasting dan de voorkeursgrenswaarde	Hoofdstuk 2.2. - Milieukwaliteitsnormen voor geluid en beleidstaken terzake Art. 2.2.4.1.1. Doelstelling is om het omgevingslawaai en de hieruit voortkomende geluidshinder en schadelijke effecten te vermijden, te voorkomen of te verminderen en een goede geluidskwaliteit te bewaren. Ter evaluatie en beheersing van het omgevingslawaai worden de volgende maatregelen getroffen:	Voorzorgsbeginsel Vergunningplicht

	mogelijk (tot de maximaal toelaatbare geluidsbelasting). Hiervoor moet een “hogere waarde procedure” doorlopen worden.	▪ 1° het opstellen van geluidsbelastingkaarten en strategische geluidsbelastingkaarten; ▪ 2° het opmaken van een geluidsplanning en het opstellen van geluidsactieprogramma’s op basis van de geluidsbelastingkaarten; ▪ 3° het voorlichten van het publiek.	
Bevoegd Gezag	Provincie/Gemeente	-	-
Duur	Max 26 weken In geval van een milieuneutrale wijziging van de omgevingsvergunning is de beslistermijn 8 weken.	-	-

Bijlage 3.4 Lucht

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Wet milieubeheer (hoofdstuk 5, titel 5.2 Wm) regelt het zogenaamde Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL)	VLAREM II en Milieuvergunningsdecreet	Technische Anleitung zur Reinhaltung der Luft (TA Luft)
Bescherming van	Naast de wettelijke EU normen zijn er voor een aantal andere stoffen in Nederland beleidsmatige normen (MTRen streefwaarden) voor luchtkwaliteit vastgesteld.	In VLAREM II wordt de Europese Kaderichtlijn Lucht, die samen met een aantal dochterrichtlijnen de basis voor het luchtbeleid in Europa vormt (luchtkwaliteit, beoordelingscriteria,…), om in de Vlaamse wetgeving. In de kaderrichtlijn worden o.a. de verontreinigende stoffen omschreven waarvoor in de dochterrichtlijnen' grenswaarden of richtwaarden moeten worden vastgelegd.	Bescherming tegen schadelijke effecten van luchtvervuiling. Geen bescherming tegen geurhinder, maar wel voorzorg Europese normen geïmplementeerd
Toetsen aan	Het uitgangspunt is dat de grenswaarden voor luchtkwaliteit worden gehaald. Het betreft de grenswaarden voor de luchtverontreinigende stoffen stikstofdioxide (NO2), zwevende deeltjes (PM10 of "fijn stof"), zwaveldioxide (SO2), lood (Pb), benzeen (C6H6) en koolmonoxide (CO). In bijlage 2 van de Wet zijn de landelijk geldende grenswaarden opgenomen voor de concentratie van deze stoffen. In Nederland worden momenteel alleen nog fijnstof (PM10) en stikstofdioxide (NO2) als kritisch beschouwd. Andere stoffen zijn alleen van belang in specifieke situaties, zoals bijvoorbeeld bij bepaalde industriële complexen.	Hoofdstuk 2.2. - Milieukwaliteitsnormen voor lucht en beleidstaken terzake Art. 2.5.1.1. §1. Als milieukwaliteitsnormen voor de lucht gelden de normen, opgenomen in de bijlagen2.5.1, 2.5.3 en 2.5.8. §2. Als milieukwaliteitsnormen voor stofneerslag gelden de normen, opgenomen in bijlage 2.5.2. §4. De in bijlage. 2.5.1 en 2.5.2 vermelde grens- en richtwaarden zijn van toepassing in alle gebieden, andere dan beschermingszones Art. 2.5.1.2. §1. [...] §2. In de beschermingszones gelden als grenswaarden de richtwaarden vermeld in de bijlagen 2.5.1. en 2.5.2. Voor	Grenswaarden mogen niet overschreden worden. Uitzonderingen daarop: - uitstoot is minimaal Eisen aan bepalen uitstoot van een bron in relatie tot totale uitstoot. Zwavel – en stikstofdioxide ook getoetst aan ecosysteem en vegetatie Fluor ook normen Normen

		de parameters waarvoor in deze bijlagen geen richtwaarden zijn vastgesteld gelden als grenswaarden 80 % van de grenswaarden vermeld in deze bijlagen.	
Instrument	▪ Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007, bevat voorschriften voor het meten en berekenen van de concentratie - en depositie - van luchtverontreinigende stoffen. ▪ Besluit NIBM en Regeling NIBM. De uitvoeringsregels voor NIBM staan in de algemene maatregel van bestuur 'Niet in betekenende mate bijdragen' (Besluit NIBM) en de ministeriële regeling NIBM (Regeling NIBM).	▪ Speciale beschermingszones. Zones waarin de te verwachten toename van de verontreiniging ten gevolge van stedelijke en industriële ontwikkelingen moet worden beperkt of voorkomen. De speciale beschermingszones zijn vastgelegd in VLAREM II. Er gelden strengere luchtkwaliteits-doelstellingen (uit Bijlage 2.5.1. en 2.5.2 van Vlarem II) voor cadmium, chloor, chloorwaterstof, monovinylchloride, fluorwaterstof, asbest (TEM) en stofneerslag (incl. lood, cadmium en thallium). ▪ Luchtkwaliteitsplannen. De boordeling van de luchtkwaliteit is terug te vinden in onderafdeling 2.5.2.2. Het beheer van de luchtkwaliteit is terug te vinden in de onderafdeling 2.5.2.3. De noodzaak voor het opstellen van luchtkwaliteitsplannen is terug te vinden in onderafdeling 2.5.2.4.	Vergunning
Bevoegd Gezag	Binnen het NSL werken het rijk, de provincies en gemeenten samen om de Europese eisen voor luchtkwaliteit te realiseren.	-	-
Duur	Max 26 weken In geval van een	-	-

	milieuneutrale wijziging van de omgevingsvergunning is de beslistermijn 8 weken.		

Bijlage 3.5 Natuur

Gebiedsbescherming

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Natuurbeschermingswet ’98 (Nb-wet) De ecologische hoofdstructuur (EHS)	Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (21/10/1997 met wijziging 19/07/2002)	Bundesnaturschutzgesetz (BNatSchG)
Bescherming van	▪ N2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) ▪ Beschermde Natuurmonumenten ▪ Gebieden ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen, zoals Wetlands. ▪ EHS is een samenhangend netwerk van bestaande en toekomstig te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Het gaat om de bescherming van de natuurkwaliteiten in het beschermde delen.	▪ Speciale Beschermings-zones. ▪ Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) Integraal ▪ Verwevings- en onder-steunend Netwerk (IVON) in.	Met deze wet is de EU Vogel/ en Habitatrichtlijn omgezet naar nationale wetgeving. De wet regelt de bescherming van een netwerk van aangesloten gebieden (nationale parken, natuurgebieden, landschapselementen)
Toetsen aan	N2000: Significant negatieve effecten of verslechtering op kwalificerende soorten of habitats van het betreffende gebied. EHS: ▪ Is de ingreep is ‘van groot openbaar belang’ en ▪ Zijn er geen alternatieven mogelijk? Daarnaast kunnen ingrepen in de EHS die niet ‘van groot openbaar belang’ zijn, zijn nu onder voorwaarden toch mogelijk door toepassing van de ‘EHS-saldobenadering’ en ‘herbegrenzen EHS’.	Het decreet regelt tevens de procedure van de afbakening van de Speciale Beschermingszones. Het gebiedsgericht beleid houdt ook de ontwikkeling van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en ondersteunend Netwerk (IVON) in. Het natuurdecreet legt de voorschriften en geboden in VEN en de Speciale Beschermingszones vast.	*Natura 2000* Significant negatieve effecten op kwalificerende soorten of habitats van het betreffende gebied. *Overige natuurgebieden* Negatieve effecten op natuur en landschap moeten worden voorkomen. Schade kan worden voorkomen als er alternatieven zijn waarmee het beoogde doel wordt bereikt. Met mitigerende maatregelen moeten negatieve effecten worden voorkomen of verminderd. Onvermijdbare schade moet worden gecompenseerd . Als dit niet kan, kan de initiatiefnemer een schadevergoeding betalen

Instrument	Natuurbeschermings-wetvergunning dmv een habitattoets (verslechteringstoets of passende beoordeling) Provincies leggen de EHS vast in het Natuurbeheersplan en gemeentes in het Bestemmingsplan.	Natuurvergunning	Verträglichkeitsprüfung (verslechteringstoets) en cumulatieve beoordeling. Tevens externe werking in beschouwing nemen Passende beoordeling: alternatievenonderzoek en groot openbaar belang
Bevoegd Gezag	N2000: Provincie. In sommige situaties is dit het Ministerie van EZ EHS: Provincie/Gemeente	Provincie/Gemeente	De wetgevende bevoegdheid is verdeeld tussen de federale overheid en de deelstaten. Alle deelstaten hebben hun eigen provinciale wet. Deze wetten zijn vrij gelijkwaardig aan elkaar. Verschillen zijn te wijten aan verschillende politieke prioriteiten en natuurlijke verscheidenheid van het land.
Duur	N2000: Maximaal 26 weken EHS: Procedure BP ca. 1 jaar	Ca. 3,5 maand (excl. beroep)	-

Soortbescherming

	Nederland	België		Duitsland
Wet- en regelgeving	Flora- en faunawet (Ffw)	Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (21/10/1997 met wijziging 19/07/2002)	Besluit van de Vlaamse Regering van 15 mei 2009 met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (BS: 13/08/2009)	Bundesnaturschutzgesetz
Bescherming van	▪ een aantal inheemse plantensoorten; ▪ alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren (met uitzondering van zwarte rat, bruine rat en huismuis); ▪ alle van nature op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten; ▪ alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten, ▪ alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van soorten in Visserijwet 1963); ▪ een aantal overige inheemse diersoorten aangewezen als beschermde soort; ▪ daarnaast is een aantal uitheemse dier- en plantensoorten als beschermde soort aangewezen.	Dit decreet regelt tevens het soortgericht natuurbeleid (soortenbescherming).	Op het Vlaamse niveau is de regelgeving inzake soortenbescherming geregeld in het soortenbesluit.	Omvat de bescherming van soorten 1. de bescherming van planten en dieren van wilde diersoorten en hun gemeenschappen tegen de nadelige gevolgen voor de mens en het waarborgen van hun andere levensomstandigheden, 2. bescherming van habitats en biotopen van wilde flora en fauna en 3. de herintroductie van dieren en planten van ontheemde wilde soorten in geschikte habitats in hun natuurlijke verspreidingsgebied.
Toetsen aan	In de Flora- en faunawet zijn verbodsbepalingen opgenomen die	Basisprincipes zijn het stand-still-principe en het voorzorgsprincipe.	Uitvoeringsbesluit en ▪ Rode lijsten	In de wet zijn verbodsbepalingen opgenomen om:

	bijvoorbeeld het doden of verwonden van dieren en het aantasten van vaste rust- of verblijfplaatsen strafbaar stellen.		Ministerieel besluit van 16 maart 2011 tot vaststelling van zes rode lijsten in uitvoering van artikel 5 van het soortenbesluit (BS: 13/07/2011).	- Soorten te vangen, verwonden of doden - Soorten te verstoren - Aantasten van voortplantings- of rustplaatsen en van soorten
Instrument	Ten aanzien van activiteiten op het gebied van beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichtingen en ontwikkelingen is in bepaalde gevallen vrijstelling mogelijk van de verbodsbepalingen uit artikel 8 t/m 12. Aan een dergelijke vrijstelling kunnen voorwaarden zijn verbonden, zoals het werken volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Wanneer voor het overtreden van de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet geen beroep kan worden gedaan op een vrijstelling, dan is daarvoor een ontheffing vereist op grond van artikel 75c Flora- en faunawet.	Volgens het standstill-principe moeten alle plannen zo ontworpen en uitgevoerd worden dat de schade aan natuur vermeden of tenminste beperkt wordt. Bijkomende bepalingen gelden voor de beschermde gebieden.	Om bepaalde redenen en onder bepaalde voorwaarden is het mogelijk om afwijkingen te bekomen op de Vlaamse wetgeving inzake soortenbescherming.	Significante verstoring treedt op wanneer de staat van instandhouding van de lokale populatie verslechtert. Ingrepen zijn toelaatbaar als significante effecten kunnen worden voorkomen door het tijdig nemen van maatregelen.
Bevoegd Gezag	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) namens het Ministerie van EZ	-	Agentschap voor Natuur en Bos	Federale ministerie stelt te beschermen soorten vast op grond van HR en VR.
Duur	Minimaal 26 weken, inmiddels liggen er vanuit het Ministerie en de RVO	-	Ten minste 30 kalenderdagen voor de datum	-

	de interne afspraken om dit te versnellen tot 9 weken		waarop men de afwijking wenst uit te oefenen.	

Bijlage 3.6 Water

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Waterwet	Decreet Integraal Waterbeleid	Wasserhaushaltsgesetz (WHG)
Bescherming van	De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Handelingen in de waterbodem worden niet op zichzelf beschouwd, maar gekoppeld aan de te behartigen of nog te behalen kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen in het betreffende gebied. In het Besluit kwaliteitseisen en monitoring water (Bkmw) van de Wet milieubeheer en de onderliggende Regeling monitoring kaderrichtlijn water (Regeling monitoring) zijn eisen gesteld, waaraan de kwaliteit van de oppervlaktewater- en grondwaterlichamen in Nederland in beginsel moet voldoen. Deze eisen vloeien voort uit de KRW, de richtlijn prioritaire stoffen en de grondwaterrichtlijn	Dit decreet is de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water in de Vlaamse wetgeving en legt de doelstellingen, principes en structuren vast voor een vernieuwd duurzaam waterbeleid. In dit decreet wordt o.m. de Watertoets als instrument voor een integraal waterbeleid opgenomen.	Voorkomen van ongewenste effecten op watersysteem Waarborgen balans m.b.t. economisch gebruik van water Voorkomen verhoging of versnelling waterafvoer (algemene zorgplicht).
Toetsen aan	De instrumenten vanuit de Waterwet zijn Waterplannen (rijk en provincie), waterbeheerplannen (waterbeheerder) en vergunningen.	De bescherming, de verbetering of het herstel van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen op zo'n wijze dat uiterlijk tegen 22/12/2015 een goede toestand van de watersystemen wordt bereikt. Om deze toestand te bereiken werden per stroomgebied beheerplannen opgesteld.	De Wet op de waterhuishouding bevat bepalingen inzake de bescherming en het gebruik van oppervlaktewater en grondwater , alsmede de regels instellen van der wateren en water planning en de bescherming tegen overstromingen.
Instrument	In art. 3.1.6 Besluit ruimtelijke ordening (Bro) vastgelegd dat bij de voorbereiding van bestemmingsplannen rekening	Uitvoeringsbesluit Watertoets (BS 31/10/2006) Dit besluit geeft de lokale, provinciale en gewestelijke	Oberflächengewässern (OGewV) Deze verordening regelt de federale gedetailleerde

	moet worden gehouden met de effecten van het plan op de waterhuishouding. En regelt artikel 3.1.1 Bro dat het waterschap moet worden betrokken bij de voorbereiding van het plan. Via de watertoets wordt hieraan invulling gegeven. Voor ruimtelijke plannen is de website www.dewatertoets.nl ontwikkeld. Als het plan beperkt is in omvang en voldoet aan het voorkeursbeleid van het waterschap, dan komt het in aanmerking voor de korte procedure en wordt een positief wateradvies afgegeven.	overheden, die een vergunning moeten afleveren, richtlijnen voor de toepassing van de Watertoets, waarmee nagegaan wordt hoe het watersysteem zal worden beïnvloed door een plan of project. Het daadwerkelijk doorlopen/toepassen van de watertoets is geregeld middels de digitale weg, namelijk via www.watertoets.be (coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid). Het resultaat van de watertoets wordt als een waterparagraaf opgenomen in de vergunning of in de goedkeuring van het plan of het programma.	aspecten van de bescherming van de oppervlaktewateren, en bevat bepalingen voor categorisatie, typen en afbakening van oppervlaktewaterlichamen volgens de eisen van de KRW. Het formuleert onder andere bepalingen van de voorraad van de verontreiniging en de chemische en ecologische toestand of potentieel, bijvoorbeeld door de oprichting van stroomgebieds-specifieke milieu-kwaliteitsnormen.
Bevoegd Gezag	Provincie/Gemeente	Provincie i.g.v. klasse 1 Gemeente i.g.v. klasse 2	-
Duur	Procedure BP ca. 1 jaar Omgevingsvergunning: Regulier: 8 weken. Uitgebreid: ca. 6 maanden.	Klasse 1 - 4,5 maand Klasse 2 - 3,5 maand	-

Lozen op oppervlaktewater

	Nederland	België	Duitsland
Wet- en regelgeving	Waterwet	VLAREM II Milieuvergunningsdecreet	Gesetz zur Ordnung des Wasserhaushalts
Bescherming van	De Waterwet is van toepassing op lozingen die direct in het oppervlaktewater plaatsvinden en lozingen rechtstreeks op de RWZI. Alle overige lozingen vallen onder de Wet milieubeheer.	In het VLAREM II worden de algemene en sectorale voorwaarden beschreven waaraan vergunningsplichtige activiteiten moeten voldoen.	bescherming en het gebruik van oppervlaktewater en grondwater.
Toetsen aan	De Waterwet zegt in artikel 6.2 dat het verboden is zonder vergunning stoffen te brengen in een oppervlaktewaterlichaam. Deze vergunningplicht kan worden opgeheven met algemene regels, zoals het Activiteitenbesluit en het Besluit lozing afvalwater huishoudens. De nieuwe lozingenbesluiten maken een onderscheid in oppervlaktewateren die in verband met lozingen bijzondere bescherming behoeven, de kleinere wateren, en wateren waar dat niet het geval is, de grotere wateren. De laatste zijn de zogenaamde aangewezen wateren, opgesomd in bijlage 2 van de Regeling bij het Activiteitenbesluit.	Het VLAREM II dat milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewater, grondwater, lucht, geluid en bodem bevat. Hoofdstuk 2.2. - Milieukwaliteitsnormen voor oppervlaktewateren en beleidstaken terzake. Art. 2.3.6.1. §1. Ter uitvoering van artikel 5, eerste lid, 1° en 2°, van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid kan een vergunning tot lozing van bedrijfsafvalwater dat een of meer gevaarlijke stoffen bevat, alleen worden verleend met inachtneming van alle van de volgende voorwaarden: ▪ 1° de verontreiniging van de wateren door de prioritair gevaarlijke stoffen die als PGS aangemerkt zijn in de kolom “Europese context”, vermeld in artikel 3 van bijlage 2.3.1, wordt beëindigd overeenkomstig dit besluit; ▪ 2° de verontreiniging van de wateren door de andere gevaarlijke stoffen, vermeld in bijlage 2C, wordt verminderd overeenkomstig dit besluit; 3° de toepassing van dit	Lozing van afvalwater mag indien: -De schadelijkheid van het afvalwater zoveel mogelijk wordt beperkt (BBT); - geen significant negatieve effecten op de toestand van het water veroorzaakt (emissiebandbreedtes en grenswaarden zijn vastgesteld, conform EU richtlijn)

		besluit mag er in geen geval toe leiden dat de verontreiniging van de wateren direct of indirect toeneemt.	
Instrument	In veel gevallen kan bij lozen in oppervlaktewater worden volstaan met een reguliere watervergunning. Artikel 6.16 Waterwet bepaalt in welke gevallen de watervergunning moet worden voorbereid volgens de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).	Bedrijfsafvalwater zonder gevaarlijke stoffen: ▪ Lozing in oppervlaktewater: Het te lozen afvalwater moet voldoen aan de voorwaarden opgelegd in Vlarem II artikel 4.2.2.3.2 en artikel 4.2.2.1.1. Bedrijfsafvalwater met gevaarlijke stoffen: ▪ Lozing in oppervlaktewater: Het te lozen afvalwater moet voldoen aan de voorwaarden opgelegd in Vlarem II artikel 4.2.3.1. Wat volgens de wetgeving precies gevaarlijke stoffen zijn, wordt vastgelegd in bijlage 2C van Vlarem I. Enkel die stoffen waarvoor in de milieuvergunning emissiegrenswaarden zijn vastgesteld, mogen in de vergunde concentraties geloosd worden.	Vergunningplicht
Bevoegd Gezag	Waterbeheerders (RWS & waterschappen)	Provincie i.g.v. klasse 1 Gemeente i.g.v. klasse 2	-
Duur	Regulier: 8 weken Uitgebreid: ca. 6 maanden.	Klasse 1 - 4,5 maand Klasse 2 - 3,5 maand	-

Bijlage 4 Effecten van verschillen in wet- en regelgeving op het speelveld

Keuze voor een andere vestigingsplaats

Omgevingsregelgeving is een belangrijk aspect in de vestigingsplaatskeuze van een onderneming. Vooral wanneer de regelgeving gepaard gaat met lange en/of complexe procedures, of leidt tot een hogere kostprijs van een activiteit. Een keuze voor een ander land dan Nederland betekent dat toegevoegde waarde en werkgelegenheid verloren gaan.

Kostprijs van een activiteit

Verschillen in omgevingsregelgeving kunnen tot uitdrukking komen in de kostprijs van een activiteit van een zeehavengebied (overslag, chemische productie, etc.). Strengere eisen van een land leiden tot meer mitigerende maatregelen en dus hogere (investerings)kosten.
Uitgangspunt in dit onderzoek is dat de kostprijzen van de Noord-Europese zeehavens gelijk zijn en dat verschillen in omgevingsregelgeving leiden tot veranderingen/verschillen in de kostprijs. In dit onderzoek wordt alleen de verandering van de kostprijs als gevolg van een verschil in omgevingsregelgeving bepaald in de cases, niet de kostprijs zelf.
Er bestaan verschillende manieren om de kostprijs te berekenen. Bekend vanuit management accounting zijnde opslagcalculatiemethode, kostenplaatsmethode en activity based costing. In dit onderzoek sluiten we aan bij de Gemiddelde Totale Kosten-benadering uit de micro-economie.

$$GTK = \frac{TK}{Q} = \frac{CK + VK}{Q}$$

Met:

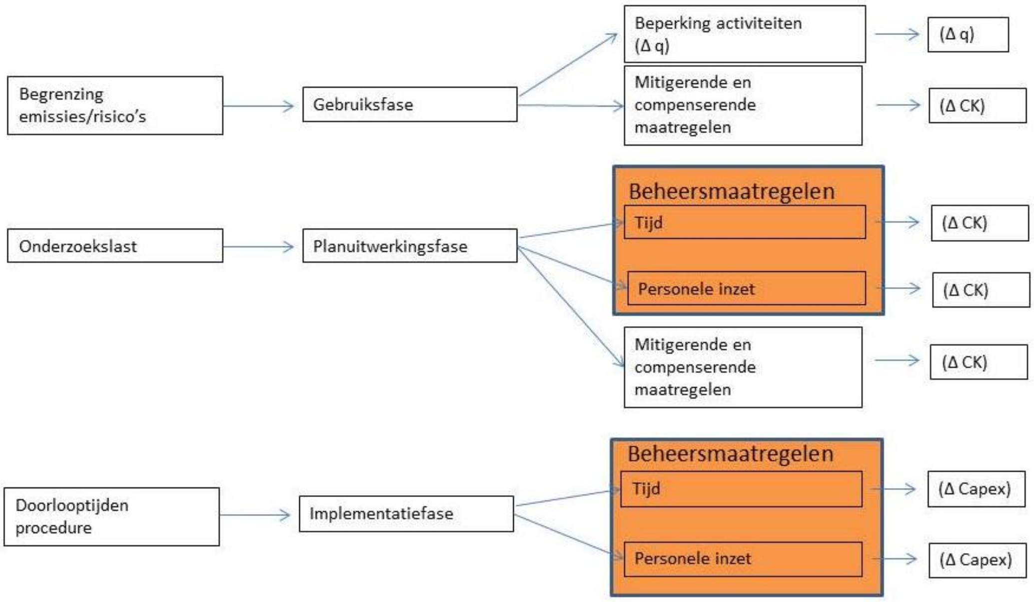
- GTK = Gemiddelde Totale Kosten
- TK = Totale Kosten
- Q = totale productie
- CK = Constante kosten
- VK = variabele kosten

In dit onderzoek is bepaald of een verschil in omgevingsregelgeving kan leiden tot veranderingen in de totale productie (Q), constante kosten (via investeringen) en/of andere variabele kosten (via kostenbeheer en onderhoud).

Omgevingsregelgeving beïnvloedt op drie manieren het functioneren van een zeehaven of het bedrijfsleven in de zeehaven, namelijk:

- Beperking milieugebruiksruimte
- Onderzoekslast
- Proceduretermijnen

In de volgende figuur is dit schematisch weergegeven. Daaronder volgt een toelichting.

Afbeelding 1. Verbanden tussen omgevingsregelgeving en zeehaven-activiteiten.

Begrenzing milieugebruiksruimte

Omgevingsregelgeving beïnvloedt via de begrenzing van emissies/risico's de totale productie (q) en de voorgeschreven of benodigde mitigerende maatregelen die bedrijven moeten opnemen in hun investeringen (CK), om de milieugebruiksruimte te, vanuit bedrijfseconomisch perspectief, maximaal te kunnen benutten.

Onderzoekslast

De onderzoeksopgave naar effecten van voorgenomen activiteiten ten behoeve van de vergunningverlening, bepalen mede de tijd en inzet van personeel tijdens de planuitwerkingsfase. Een grotere onderzoekslast, zowel wat betreft omvang en diepgang van het onderzoek als complexiteit in het onderzoek, leidt doorgaans tot hogere (investerings)kosten (CK). Hierbij kan gedacht worden aan de kosten voor inhuur van (specialistisch) personeel. Een grotere onderzoekslast kan daarnaast, wanneer dit leidt tot meer detaillering in de effectbepaling, de kans vergroten op het nemen van (meer of omvangrijkere) mitigerende maatregelen.

Doorlooptijden procedures

Verschillen in doorlooptijden in procedures werken door in de realisatiefase van het project, namelijk in kosten voor het nemen van beheersmaatregelen om de geplande ingebruikname van het project te bewerkstelligen. Voor een langere of complexere periode worden beheersmaatregelen genomen zoals het inruimen van voldoende tijd in de planning of de inhuur van (specialistisch) personeel.
Overigens zullen initiatiefnemers van een project om vertraging tijdens de formele procedure te voorkomen in de praktijk investeren in een informeel traject met bevoegd gezag. Met name in deze fase komen de kosten van een complexere wet- en regelgeving naar voren, zoals hiervoor geschetst.

Bijlage 5 Verdeling industrie over Nederland

COROP-gebied	Aantal vestigingen chemie	Aandeel
Achterhoek	20	2,1%
Agglomeratie Haarlem	5	0,5%
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	15	1,6%
Agglomeratie ’s-Gravenhage	20	2,1%
Alkmaar en omgeving	15	1,6%
Arnhem/Nijmegen	35	3,7%
Delft en Westland	5	0,5%
Delfzijl en omgeving	15	1,6%
Flevoland (CR)	25	2,6%
Groot-Amsterdam (CR)	65	6,9%
Groot-Rijnmond (CR)	75	7,9%
Het Gooi en Vechtstreek (CR)	25	2,6%
IJmond (CR)	10	1,1%
Kop van Noord-Holland (CR)	20	2,1%
Midden-Limburg (CR)	10	1,1%
Midden-Noord-Brabant (CR)	35	3,7%
Noord-Drenthe (CR)	5	0,5%
Noord-Friesland (CR)	15	1,6%
Noord-Limburg (CR)	10	1,1%
Noordoost-Noord-Brabant (CR)	40	4,2%
Noord-Overijssel (CR)	20	2,1%
Oost-Groningen (CR)	15	1,6%
Oost-Zuid-Holland (CR)	10	1,1%
Overig Groningen (CR)	20	2,1%
Overig Zeeland (CR)	10	1,1%
Twente (CR)	40	4,2%
Utrecht (CR)	50	5,3%
Veluwe (CR)	40	4,2%
West-Noord-Brabant (CR)	55	5,8%
Zaanstreek (CR)	20	2,1%
Zeeuws-Vlaanderen (CR)	15	1,6%
Zuid-Limburg (CR)	70	7,4%
Zuidoost-Drenthe (CR)	10	1,1%
Zuidoost-Friesland (CR)	10	1,1%
Zuidoost-Noord-Brabant (CR)	40	4,2%
Zuidoost-Zuid-Holland (CR)	15	1,6%
Zuidwest-Drenthe (CR)	5	0,5%
Zuidwest-Friesland (CR)	5	0,5%
Zuidwest-Gelderland (CR)	20	2,1%
Zuidwest-Overijssel (CR)	10	1,1
Totaal	**945**	**100%**

Bron: CBS-Statline.

http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81578ned&D1=0&D2=70,110,119,122,138,150,156,171,187,201,209,235,240,250,285,309,336,358,375,402,413,428,436,456&D3=17-56&D4=l&HDR=T,G3,G2&STB=G1&VW=T

COROP-gebied	Aantal vestigingen raffinage	Aandeel
Achterhoek	0	0%
Agglomeratie Haarlem	0	0%
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	0	0%
Agglomeratie 's-Gravenhage	0	0%
Alkmaar en omgeving	0	0%
Arnhem/Nijmegen	0	0%
Delft en Westland	0	0%
Delfzijl en omgeving	0	0%
Flevoland (CR)	0	0%
Groot-Amsterdam (CR)	0	0%
Groot-Rijnmond (CR)	10	66,7%
Het Gooi en Vechtstreek (CR)	0	0%
IJmond (CR)	0	0%
Kop van Noord-Holland (CR)	0	0%
Midden-Limburg (CR)	0	0%
Midden-Noord-Brabant (CR)	0	0%
Noord-Drenthe (CR)	0	0%
Noord-Friesland (CR)	0	0%
Noord-Limburg (CR)	0	0%
Noordoost-Noord-Brabant (CR)	0	0%
Noord-Overijssel (CR)	0	0%
Oost-Groningen (CR)	0	0%
Oost-Zuid-Holland (CR)	0	0%
Overig Groningen (CR)	0	0%
Overig Zeeland (CR)	0	0%
Twente (CR)	0	0%
Utrecht (CR)	0	0%
Veluwe (CR)	0	0%
West-Noord-Brabant (CR)	15	33,3%
Zaanstreek (CR)	0	0%
Zeeuws-Vlaanderen (CR)	0	0%
Zuid-Limburg (CR)	0	0%
Zuidoost-Drenthe (CR)	0	0%
Zuidoost-Friesland (CR)	0	0%
Zuidoost-Noord-Brabant (CR)	0	0%
Zuidoost-Zuid-Holland (CR)	0	0%
Zuidwest-Drenthe (CR)	0	0%
Zuidwest-Friesland (CR)	0	0%
Zuidwest-Gelderland (CR)	0	0%
Zuidwest-Overijssel (CR)	0	0%
Totaal	**15**	**100%**

COROP-gebied	Aantal vestigingen energievoorziening	Aandeel
Achterhoek	15	1,4%
Agglomeratie Haarlem	0	0%
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	5	0,5%
Agglomeratie ’s-Gravenhage	20	1,9%
Alkmaar en omgeving	10	1,0%
Arnhem/Nijmegen	25	2,4%
Delft en Westland	25	2,4%
Delfzijl en omgeving	10	1,0%
Flevoland (CR)	130	12,5%
Groot-Amsterdam (CR)	70	6,7%
Groot-Rijnmond (CR)	65	6,3%
Het Gooi en Vechtstreek (CR)	10	1,0%
IJmond (CR)	10	1,0%
Kop van Noord-Holland (CR)	70	6,7%
Midden-Limburg (CR)	10	1,0%
Midden-Noord-Brabant (CR)	15	1,4%
Noord-Drenthe (CR)	5	0,5%
Noord-Friesland (CR)	80	7,7%
Noord-Limburg (CR)	5	0,5%
Noordoost-Noord-Brabant (CR)	30	2,9%
Noord-Overijssel (CR)	25	2,4%
Oost-Groningen (CR)	10	1,0%
Oost-Zuid-Holland (CR)	10	1,0%
Overig Groningen (CR)	30	2,9%
Overig Zeeland (CR)	30	2,9%
Twente (CR)	25	2,4%
Utrecht (CR)	70	6,7%
Veluwe (CR)	40	3,8%
West-Noord-Brabant (CR)	30	2,9%
Zaanstreek (CR)	5	0,5%
Zeeuws-Vlaanderen (CR)	5	0,5%
Zuid-Limburg (CR)	20	1,9%
Zuidoost-Drenthe (CR)	5	0,5%
Zuidoost-Friesland (CR)	40	3,8%
Zuidoost-Noord-Brabant (CR)	30	2,9%
Zuidoost-Zuid-Holland (CR)	5	0,5%
Zuidwest-Drenthe (CR)	0	0%
Zuidwest-Friesland (CR)	40	3,8%
Zuidwest-Gelderland (CR)	10	1,0%
Zuidwest-Overijssel (CR)	0	0%
Totaal	**1040**	**100%**

Bron: CBS-Statline:
http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=81644ned&D1=0&D2=6&D3=17-56&D4=a&HDR=G3,T,G2&STB=G1&VW=T

Nederland	2010	2015	2020	2030
Industrie, energie, raffinaderijen, afval	35	40 (4,7%)	45	45
Wegverkeer	105	80 (9,5%)	55	40
Overig verkeer	45	40 (4,7%)	40	35
Landbouw	650	600 (71,0%)	585	585
Huishoudens	75	75 (8,9%)	75	80
Overig	10	10(1,2%)	10	10
Totaal Nederland	*920*	*845 (100%)*	*810*	*795*
Buitenland				
Industrie, energie, raffinaderijen, afval	110	110	80	75
Wegverkeer	95	70	40	35
Overig verkeer	35	30	30	25
Landbouw	165	160	155	155
Huishoudens	20	20	20	20
Overig	15	15	15	15
Totaal Buitenland	*440*	*405*	*340*	*325*
Internationale scheepvaart	*75*	*80*	*85*	*100*
Onverklaarde depositie	*235*	*235*	*235*	*235*
Totaal	**1670**	**1565**	**1465**	**1465**

Tabel 16. Opbouw van de landelijke gemiddelde stikstofdepositie (Mol/ha per jaar) (Bron: PBL, 2010).

Sector	Toegevoegde waarde per eenheid stikstofdepositie (miljard euro/mol ha per jaar)	Stikstofdepositie (mol/ha per jaar)	Toegevoegde waarde (basisprijzen) in miljard
Industrie (excl. raffinaderijen)	3,3	25	83,6
Raffinaderijen	0,8	5	4
Energiesector	1,2	10	12,4
Verkeer: wegvervoer over land	0,3*	120	39,3
Landbouw	0,01** en 0,04***	735** en 740***	9,3** en 26,2 ***

* Naast toegevoegde waarde ook een bijdrage voor vervoer op basis van betalingsbereidheid.

** Primaire sector

*** Primaire sector plus toelevering en verwerking van binnenlandse grondstoffen

Tabel 17. Stikstofdepositie en toegevoegde waarde naar doelgroep (bron: PBL, 2014).

Sector	2014	2020	2030
Energie,Industrie en Afvalverwerking	35	41	43
Scheepvaart NCP	20	22	23
Overige scheepvaart	28	28	30
Wegverkeer	65	44	31
Overig verkeer	17	14	11
Landbouw – stallen	269	268	231
Landbouw –overig	203	182	180
Consumenten	92	83	85
Overige Nederlandse sectoren	< 5	< 5	<5
Buitenland	482	457	403
Bijtelling onverklaarde depositie	157	157	157
Overige bijdragen	82	93	107
Totaal	**1451**	**1388**	**1302**

Tabel 18. Depositie naar sector (mol/ha per jaar)(Bron: Ministerie van Economische Zaken).